

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
PANEL
“ORTADOĞU’DA MUHTEMEL GELİŞMELER
ve
TÜRKİYE”

Oturum Başkanı: Halis BURHAN (Hava Kuvvetleri Komutanı)

----0----

SENEM GENÇTÜRK- Değerli konuklar; “Ortadoğu’da Muhtemel Gelişmeler ve Türkiye” konulu panele hoş geldiniz.

Açış konuşmalarını yapmak üzere Stratejik Araştırmalar Başkanı Prof. Dr. Sayın Enver Hasanoğlu’nu davet ediyorum.

Buyurun efendim.

Prof. Dr. ENVER HASANOĞLU (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı)- Sayın Rektör, değerli konuklar, basınımızın seçkin temsilcileri, sevgili öğrenciler, değerli Prof. Dr. İhsan Doğramacı; “hepiniz bu panele hoş geldiniz” diyerek sözlerime başlamak istiyorum.

Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi bir güncel konuya daha değiniyor ve bu konunun başlığı, hepinizin elinde olduğu gibi “Ortadoğu’da Muhtemel Gelişmeler ve Türkiye”. Bildiğiniz gibi Ortadoğu, hep hareketli bir bölgedir, bu tarihten beri böyledir. Hatta, biraz düşünülürse, bakılırsa peygamberler de bu bölgeden çıkmıştır. Bizim de başka vatanımız olmadığına göre, buradan göçmeye niyetimiz

olmadığına göre, bu vatan da bizim olduğuna göre, bu problemlerle, bu gelişmelerle hep iç içe yaşayacağız. Üniversite olarak amacımız, “Nasıl bir strateji geliştirilir?” -zaten üniversitelerin de görevi budur- bilgisini topluma aktarmaktır.

Bugünlerde de çok sıcak gelişmeler var. Zaten Sayın Dışişleri Bakanımız katılacaktı bu toplantıya; zannedersem grup toplantısı devam ediyor, onun için gelemediler. Ben sözlerimi fazla uzatmayacağım, panelin değerli üyeleri, hepsi bu işte uzman. Ümit Özdağ arkadaşımız, ASAM Başkanı. Hüseyin Bağcı hocamız, Orta Doğu’da hep bu politikayla meşgul. Dr. Muzaffer Aslan Türkmenlerin temsilcisi, Türkmen Partisinin uzun süre Başkanlığını yapmıştır. Paşamız Ekmel Totrokan da stratejik bilgisi zengin bir Paşamızdır. Tabii yönetici paşamızı tanıtmama hiç gerek yok, Halis Burhan Paşayı hepimiz tanıyoruz. Misafir konuşmacımız Sayın İhsan Doğramacı’nın bir özelliği var; o bölgeler bizimken, Osmanlı toprağıyken orada doğmuş, onun için tarihini hepimizden daha iyi anlatacaklardır diye düşünüyorum.

Hepinize katılımınızdan dolayı teşekkür eder, panelin başarılı geçmesini diler, saygılar sunarım.

SEDEM GENÇTÜRK- Konuşmalarını yapmak üzere Başkent Üniversitesi Rektörü Sayın Mehmet Haberal’ı davet ediyorum.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)- Çok muhterem Hocam, Sayın Prof. Dr. İhsan Doğramacı, değerli panelistler, çok değerli katılımcılar, değerli öğretim üyeleri, öğrencilerimiz, basınımızın değerli mensupları; hepinize çok teşekkür ediyorum. Bu oldukça soğuk, aslında okulların bile tatil edildiği bir günde ülkemizin ve aslında dünyanın harareti o kadar yüksek ki, o kadar çok alevler bacayı sarmış ki, hepimiz işimizi gücümüzü bıraktık, buraya geldik.

Tabii bir bakıma hekim olarak böyle bir toplantıda bu nedenle konuşmak benim için gerçekten çok kolay değil. Neden kolay değil? Hekimin, hele hele böyle benim gibi cerrah olan bir hekimin esas görevi, amacı, insan sağlığına katkı sağlamaktır. Başka bir deyişle insanların daha uzun süreli hayatta kalmasını sağlamaktır. Dahası, tabii ben transplantasyon da yaptığım için, belki de hastaların

ıstırabını daha fazla biliyorum. O kadar ki, düşününüz bir kronik böbrek hastası bir bardak su için neler feda etmez? Ama, aynı ben o hastaya bir böbrek taktığım zaman o hasta litrelerce su içebiliyor, işte benim mutluluğum burada. Aynı şey bir karaciğer hastası için geçerli; bir köfte yiyebilmek için neleri feda edebilir. Ama, ona sağlam bir karaciğer taktığınız zaman, o dünyanın her şeyini yiyebiliyor. O kadar dramatik bir tablo içerisinde düşününüz ki, sapasağlam insanlar feda edilebiliyor.

Gayesi ne olursa olsun; ister Bosna'da olsun, ister 11 Eylül'de New York'ta olsun, ister Ortadoğu'da olsun, nerede olursa olsun savaş kadar beni rahatsız eden bir olay. Basından aldığım bilgiler çerçevesinde uçakların bir bölgeye kefen taşınması olayı olmuştur. Ben bu haberi okuyacağım yerde, bana kurşun atılsa bu kadar beni zedelemezdi.

Değerli konuklar; böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değildir. Neden ne olursa olsun, bana göre, benim inanışıma göre kasten bir insanı öldürmek, bütün insanları öldürmeye eşdeğerdir diye düşünüyorum. Tekrar ediyorum; nedeni ne olursa olsun. Bugün dünyada sadece Ortadoğu'da değil, dünya gerçekten bir dönüm noktasındadır diye düşünüyorum. Hani, geçen panelde burada söylemiştim, rahmetli İnönü'nün söylediği gibi; sanki âdeta dünya paylaşılmaya çalışılıyor, yeni dünya kurulmaya çalışılıyor. Orada gerek Ortadoğu, gerek Türkiye kendine bir yer arıyor. Tabii, bu arayış maalesef biraz önce söylediğim gibi eğer insanların kanı, canı bahasına olacaksa, buna bütün insanların elbette ki, ne bahasına olursa olsun verecek cevabı olmalıdır. Nasıl ki bizim hiç kimsenin bir çakıl taşında gözümüz yok, nasıl ki biz kendi ülkemizi korumak için her türlü şeyi feda edebiliyoruz. Elbette ki bütün toplumlar böyledir; elbette ki, herkesin, hepimizin bunlara saygı duyması gereklidir.

Tabii insanlar teknoloji olarak toplumlarının geleceğini düşünmek zorundadır, bunun için her türlü yasal ve insani faaliyetlerde bulunabilirler. Ancak bunun dışında yapılacak her şeye karşı bütün insanların hep beraber aynı paralelde hareket etmesi gerektiğine inanıyorum. Bugünkü panelin gerçek önemli sebebi de budur ve inanıyorum ki, buradaki çok değerli panelistler özellikle çok değerli hocamın yapacağı tarihi konuşmayla mutlaka bize çok daha önemli bilgiler verecekler ve hepimiz buradan çıkarken kendi kararlarımızı vererek çıkmaya sahip olacağız diye düşünüyorum.

Katıldığınız için hepimize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

SENEM GENÇTÜRK - Konuşmalarını yapmak üzere Sayın Prof. Dr. İhsan Doğramacı'yı davet ediyorum.

Buyurun efendim.

Prof. Dr. İHSAN DOĞRAMACI (YÖK Önceki Başkanı)- Çok değerli Rektörüm, Stratejik Araştırmalar Merkezi Sayın Başkanı, sayın hocalarım, sayın konuklar, değerli öğrenciler; çok değerli arkadaşım Sayın Mehmet Haberal'ın görüşlerine katılmamak mümkün değil, bir hekim olarak katılmamam mümkün değil. Ben de bir hekimim; her ne kadar cerrah değilsem de, biz bebelere bakan doktoruz, öyle başladık ve bir insan olarak elbette ki, katılmamak mümkün değil. Yalnız, şartları da gözden geçirmek lazım. Belki Bush diyor ki, "Eğer, bu harp olmazsa, kitleler çeşitli silahlarla yok edilebilirler; nükleer silah, biyolojik silah, kimyasal silahlarla. Bunu önlemek için ben bu savaş yapmak istiyorum." Ben onu bilmem, ama ben başka bir perspektiften konuya bakmak istiyorum.

Eğer bir ülkede bir etnik toplum yok ediliyorsa, tedrici olarak ve zaman zaman hileyle ve çoğu zaman da büyük cüretle eğer bir etnik toplum sırf dilleri başkadır, kökenleri başkadır, onlar yok ediliyorsa, bunu durdurmak için acaba bir şey yapılmamalı mı? 1991 Savaşında biz dışarıda kaldık ve ondan sonra ne oldu biliyor musunuz? İki tane paralel çizildi; biri 32. paralel, onun güneyinde uçuş yasağı var. Fakat; bir de 36. paralel, işte bu paraleli size göstereyim; bu bir paralel değil, bu bir zikzaktır. Türkmen toplumunun yüzde 95'i paralelin güneyinde gösterilmiş; çünkü zikzak yapılmıştır. Paralelin kuzeyi hiç paralele ilgisi olmayan, paralelin güneyinde olan Süleymaniye -ki en büyük Kürt topluluğu oradadır- paralelin kuzeyinde gösterilmiştir. Paralelin kuzeyinde olan Musul ve özellikle Telafer, -ki halis Türkmen topluluğudur, yüzde 90 en azından- bu da paralelin güneyinde gösterilmiştir ve bu paralelin kuzeyi tamamen bir Kürt devletinin kurulması... Kurulursa kurulsun; fakat orada başka bir toplumun tamamen ezilmesi, yok edilmesi bahasına kuruluyor.

Arkadaşım Enver Hasanoğlu'nun dediği gibi; ben oranın çocuğuyum, orada büyüdüm ve 1947 senesinde göçmen olarak buraya geldim. Fakat, doğduğum

günden, kendimi tanıdığım günden itibaren kendimi bir Türk olarak hissettim. Ben ilkokulu Türkçe okudum; çünkü Lozan Antlaşması onu emrediyordu. Fakat vaktaki 1926'da artık biz Musul'u Irak'a bıraktık, ondan hemen sonra Türkçe yasaklandı. Ben o zaman ilkokulun beşinci sınıfındaydım, biz Türkçe okuyorduk. Emir geldi; kızlar mektebi Arapça, erkekler mektebi Kürtçe olacak. Mezrada, çiftliklerde işi gücü olanlar bir miktar Kürtçe anlarlardı, ama anadilleri Türkçe'ydi, kızlar hiç bilmezlerdi. Onun için "Bu sene bütün dersler tekrarlanacak, yani beşinci sınıftan altıya geçenler altıncı sınıfa geçemeyecek, tekrar beşinci sınıfı okuyacak. Fakat bu sefer Kürtçe öğretecekler, Kürtçe okunulacak" denildi, bu empoze edildi. Bunu belki dolaştırırsınız; bakın, ne güzel paralel!

İşte, biz o 90-91 Savaşında dışarıda kaldığımız için bu harita böyle çizildi ve işte dün de, bugün de basından öğrendiğimiz kadar, televizyondan öğrendiğimiz kadar Kürt Parlamentosu toplanmış "kesin ha Türkler girmesin" diye karar almışlar. Nasıl alırlar, neye güvenerek alırlar? Bütün ümidimiz eğer girilecekse, harp, savaşmak için değil; fakat orada bulunsunlar, bu kargaşalıktan bugün sayıları en az üç milyon olan, fakat kayıtlara göre bunun onda biri bile gösterilmeyen ve anlaşmalarda işte "Irak Arap ve Kürt toplumundan oluşur. Arada Gildaniler, Asuriler, Türkmenler de vardır" diye, öyle geçiyor. Fakat, yapılan hesaplara göre en azından üç milyon soydaşımız oradadır.

Irak daha önce İngiliz mandası altındaydı, 1932'de manda kalktı ve Milletler Cemiyeti miydi, oraya Irak girdi ve oradaki deklarasyonda "Irak halkı, Araplar, Kürtler ve Türkmenlerden oluşur" diyor ve Türkmenlerin yaşadığı, oturduğu yerlerde kendi dillerinin kullanılması, eğitim görmesi deklarasyonda yer alıyor. Ondan sonra krallık dönemi geliyor, Nuri Sait dönemi geliyor, zaman zaman kültür merkezleri açılıyor. O kültür merkezlerinde faaliyet gösterenler kısa sürede casuslukla suçlanarak, bunlar idam edildiler. Çok sayıda şehitlerimiz vardır. Kerkük'te bir Türkmen katliamı vardır ve bu Kürtler tarafından. Gerçi Bosna'da etnik temizleme "ethnic cleaning" diye dünya ayağa kaldırdı; fakat bizimkisi sinsi sinsi olduğu için çok fazla tepki de gösterilmedi.

Elbette ki savaş kötü bir şeydir. Hekimler bir can kurtarmak için gecelerini gündüzlerine katarlar. Bir anda onlar, binlerin ölümü elbette ki başta hekimler olarak hiçbir zaman bunu tolere edemezler, bu gerçek. Bugün Irak'ın durumu; ben şu anda

onların kitle silahlarını düşünmüyorum. Fakat, şu anda ferdi olduğum topluluğun mikrofon başında bir temsilcisi olarak diyeyim; ses çıkarmazsak bu üç milyondan fiilen belki üç yüz otuz bin ya kalır ya kalmaz 5-10 sene sonra. Büyük ölçüde göç vardır dışarıya ve tasavvur buyurun, Kerkük'te bir Türkmen evini, arsasını bir Türkmen'e satamaz, yasaktır; illa Arap ya da Kürde satacaksın. Bu dünyanın neresinde görülmüştür? Her yıl nüfus sayımı yapılır ve sorarlar ev ev "Arap mısın, Kürt müsün, Asuri misin?" "Hiçbirinden değilim, Türkmenim" dersen oraya bir mim konulur, ondan sonra ne gerekiyorsa o yapılır ve bu dışarıya duyurulmaz.

Yakın zamana kadar "içişlerine karışmayalım" diye maalesef Türkiye bigane kalmıştır. Şu anda eğer oraya harp etmek için değil, fakat "orada Türkmen de var, Türk de var" diye hiç olmazsa orada bulunmamız, bir ölçüde onları caydırabilir ve hiç olmazsa eğer bir barış olacaksa masa etrafında bizim de sözümüz dinlenebilir. "91 savaşında biz olsaydık, herhalde bu kadar zikzak olmazdı" diye düşünüyorum.

Şimdi bu zikzağın kuzeyinde bırakılan bir tek Erbil kenti vardır. Ben orada küçük yaşta hatırlarım, halkı yüzde 100 Türk vardı. Mezralardan, kırsal bölgelerden hizmetçilik için gelenler vardı, fakat onun dışında yoktu; bugün nüfusunun yarısı dışarıdan gelenlerden ibarettir.

Bugün orayı herhangi bir barış sonunda, yahut Irak'ın yapılanmasında eğer Türkiye söz sahibi olmuyorsa bu kanımca tarihi bir hata olur. Fakat, bunu savaşız yaparsak fevkalade olur, ona hiç diyecek yok. Biraz önce buraya gelirken radyodan dinledim, Putin'in bir planı varmış: Orada geçici bir yönetim, Saddam orada bulunacak, fakat karışmayacak; demokratik bir seçimden bahsediliyor. Bunun da inandırıcı bir tarafı yoktur. Korkudan şu anda oradakilerin yüzde 100'ü Saddam'a oy verecektir ve oradaysa yine yüzde 100'e yakındır; belki yüzde 99 olur; ama o aleyhte oy veren binin ömürleri herhalde çok uzun olmaz, tarih bunu gösteriyor.

Efendim, çok sıkıntılı bir durum ve ben şu anda sınırimızın aslında Misak-ı Milli sınırları içinde olan bölgemiz şu anda sınırimız dışındadır. Ben orada yaşayan 3-3,5 milyon soydaşımızı da düşünmüyorum, hadi gerekirse feda edilir. Hasta bir vücudu kurtarmak için gerekirse amputasyon yapılır; bir kol, bir bacak kesilir, olabilir. 3 milyon soydaşımız, 3,5 milyon soydaşımız feda edilsin; fakat bütün bizim oradaki

Türkmenler dahil endişemiz, buradaki 70 milyon Türk'tür. Bugün 200 milyon Türk dünyanın her tarafında ümitleri Türkiye Cumhuriyetidir, 70 milyon nüfuslu Türkiye'dir. Orada bir Kürt devleti kurulunca bugün sayıları binde 1'i aşmayabilir; fakat doğu illerimizde herhalde huzursuzluk başlar. Hele Kuzey Irak müreffeh küçük bir devlet olursa, hele oraya petrolün hepsi değilse de bir bölümü verilirse. Şu anda bizim doğumuz, kendilerini Türk vatandaşı kabul eden ve bizim kadar milliyetçi olan oradaki vatandaşlarımızın bir kısmı dış tahriklerle de rahat durmayabilirler; ben onun endişesi içindeyim.

Efendim, dediğim gibi Türkmen topluluğu o suni paralelin güneyinde bırakılmıştır. Telafer de oradadır, Musul'un da büyük kısmı da oradadır, hele Kerkük oradadır, paralelin kuzeyinde Türkmen olan Erbil vardır. Orada demin söylediğim gibi Türkçe eğitim yasaklanmıştı. Yanılmıyorsam 95 veya 96 senesindeydi, Muzaffer Aslan kardeşim geldi, orada Türkmen topluluğu, fakat tesadüfen paralelin kuzeyinde olan bölgede ve bana dedi ki: "Talabani'den izin aldık, yıkık bir ev var, burayı Türkçe eğitim veren ilkokul yapma izni aldık." Hatırlarsınız 95 miydi, 96 mıydı?

SALONDAN - 95'ti.

Prof. Dr. İHSAN DOĞRAMACI (Devamla)- Böyle bir müjde: "Bir okula, Türkçe eğitime Talabani'den izin aldık." Tabii ben çok heyecanlandım. "Ama, bunun onarımı gerekiyor, buraya araç gereç gerekiyor, bunu nereden sağlayabiliriz?" dedi. "Bizim imkânımız var, hesap edin ne gerekiyorsa" dedik. O sağlandı, araç gereç sağlandı, Kızılay araçlarıyla gönderildi. Bu yapılırken, tamamlanmak üzere, orada yönetimde bulunan Kürt yöneticiler demişler ki: "Boşuna uğraşıyorsunuz, buraya belki bir tek aile çocuğunu gönderir, iki tane göndermez." Bana bunu söylediler ve bu okul onarıldıktan sonra bütün bu baskılara rağmen beş gün içinde, 350 öğrenci kapasiteliydi, 1 400 aile başvuruyor. Onun üzerine onun yarısını iki vardiyalı olarak, 350-350 olarak Doğu İlkokulu eğitime başlıyor. Tabii, büyük bir müjde, yarısı dışarıda. Onun üzerine bugün irili ufaklı on yedi okulumuz orada Türkçe eğitim veriyor. Fakat, bu okullarda Atatürk'ün resmi indirilmiş, Mustafa Barzani'nin resminin asılması mecburiyeti konulmuştur. Bu okullarda Türkçe yanında Kürtçe mecburi ders olarak konulmuştur.

Biz bu okullara öğretmen sağlamak zorundaydık. Çünkü, oradaki hemşerilerimiz evlerinde oranın diyalektiyle, biraz da Azeri Türkçe'sine çalan Türkmen diyalektiyle konuşurlar, fakat ondan sonra hiç okumamışlardır. Onun üzerine biz yüksek öğrenim görmüş, fakat yüksek öğrenimi İngilizce ve Arapça görmüş hemşerilerimizi buraya getirerek, on beşer, yirmişer, bazen yirmi beşer gruplar halinde Bilkent Üniversitesinde Türkçe pedagoji ve eğitim dersleri vermeye başladık ve bugün elli beş grup eğitimlerini tamamlamış ve orada hocalık yapmak üzere dönmüşlerdir. Bunun yanı sıra orada televizyon, radyo ve diğer hizmetlerde de eğitilmek üzere gruplarımız buraya gelmekte; iki gün önce otuz dokuz kişilik bir grup altı haftalık kurslarını gördükten sonra döndüler. Tabii, bu bir çabadır, ama endişem şu ki; yarın buna da izin vermeyebilirler.

Efendim, Ortadoğu şekillenir, inşallah savaşız şekillenir. Fakat, bir taraftan hududumuzun hemen ötesindeki soydaşlarımız, ondan da önemli olan, -bunun sonucu olarak biz deriz ki: "Ağzından çıksın, yel aparsın" yani duyulmasın- esas anavatanımızda da büyük tehlikeler ortaya çıkabilir.

Efendim, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

SENEM GENÇTÜRK - Değerli konuklar; "Ortadoğu'da Muhtemel Gelişmeler ve Türkiye" konulu paneli yönetmek üzere eski Hava Kuvvetleri Komutanımız Org. Sayın Halis Burhan'ı davet ediyorum. Buyurun efendim.

Şimdi de panelistlerimizi davet etmek istiyorum; Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Sayın Prof. Dr. Ümit Özdağ, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğretim Üyesi Sayın Prof. Dr. Hüseyin Bağcı, Türkmen temsilcisi olarak Sayın Dr. Muzaffer Arslan ve emekli koramirallerimizden Sayın Ekmel Totrakan.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Rektörüm, sayın izleyenler, muhterem hanımefendiler, beyefendiler; "Ortadoğu'daki Muhtemel Gelişmeler ve Türkiye" konulu panele hoş geldiniz. Hepinizi en içten sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bu son derece de önemli ve güncel konunun bütün boyutlarıyla irdelenmesine zemin hazırlayarak, bu paneli tertip ettikleri için öncelikle Başkent Üniversitesi

Rektörü Prof. Dr. Sayın Haberal'a içtenlikle teşekkür ediyorum, onu kutluyorum. Ayrıca, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezinin değerli Başkanı ve Genel Sekreterine ve keza kıymetli zamanlarını ayırarak, konuyu bütün boyutlarıyla irdelenecek ve bizleri aydınlatacak olan panelistlerimize ve ayrıca da siz değerli iştirakçilere içtenlikle teşekkür ediyorum.

Bilindiği gibi Ortadoğu bugün eskisine nazaran hem sınırları bakımından hem de siyasi bakımdan çok daha geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. Eskiden olduğu gibi sadece Arap Ortadoğu'su olmaktan çıkmıştır. Bu coğrafya Orta Asya'dan Hazar Havzası'na, Kafkaslara ve ayrıca Orta Doğu'ya kadar uzanıyor ve bu alanları kapsıyor.

Türkiye'nin Orta Doğu'daki siyaseti, Ortadoğu ile ilgili politikaları barış, istikrar, güvenlik ve işbirliğinin geliştirilmesi istikametindedir. Bilindiği gibi, Ortadoğu probleminin kökeninde İsrail-Filistin anlaşmazlığı problemi yatmaktadır. Tabii, biz bugün bizimle ilgili olması hasebiyle daha çok ağırlığı Irak'ta cereyan edecek olaylara kaydırmış bulunuyoruz. Fakat, işin bidayetine döndüğümüz zaman, işin bidayeti tarihin çok daha eski derinliklerine gittiğimiz zaman işin başlangıcı İsrail-Filistin anlaşmazlığıyla başlamaktadır. Şöyle ki: 1917 yılında İngilizlerin çeşitli entrika ve oyunları ile Filistinliler "tamam, bize özgürlük verilecek; Filistin Devletini kuracağız" diye Osmanlıya başkaldırınca yavaş yavaş zaman geçtikçe işler değişmeye başlamış; sene 1922, yani 5 sene sonra bakmışlar ki, her şey İsrail'in lehine dönmeye başlamış. Hemşirelerin keplerinde altı köşeli yıldız, arabaların radyatör kapaklarında altı köşeli yıldız; subayların, askerlerin kollarında altı köşeli yıldız. Filistinliler işin nereye gittiğini anlamış, ama iş işten geçmiş.

Ayrıca, bildiğiniz gibi 1990'da bu, Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan olaylar bunun daha öncesinde biliyorsunuz İran Savaşı var; Irak-İran Savaşı 80'den 88'e kadar sürüyor. Bu savaşta Amerika Irak İran'a yenilsin istemiyor. Biliyorsunuz İran'da mollalar iktidarı var, onun için Irak'a alabildiğine destek veriyor. Hatta 1983 senesinde o zamanın başkanının özel temsilcisi olarak şimdiki Milli Savunma Bakanı Rumsfeld Saddam'a geliyor ve ona ne pazarlıyor biliyor musunuz; biyolojik ve kimyasal silahlar yapacak maddeleri Irak'a pazarlıyor. Ondan sonra hepimizin çok iyi bildiği ve takip ettiği gibi Irak bunlardan gerekli silahları yapmak suretiyle hem İran'a karşılık

gündelik kullanıyor, hem de Halepçe'deki kendi vatandaşları Kürtler üzerine atmak suretiyle orada asgari 5 bin kişinin bir anda telef olmasına neden oluyor.

Ben bu girişi daha fazla uzatmadan yüksek müsaadelerinizle sözü erbabına bırakmak istiyorum ve ilk sözü de Sayın Özdağ'a vereceğim.

Sayın Özdağ, Ortadoğu'daki bu gelişmelerin Türkiye'deki dinamikler üzerinde ne gibi etkileri oluyor? Amerika nereye varmak istiyor, nereye gitmek istiyor? Bir sürü söylemler oluyor, çok enteresan şeyler duyuyoruz Amerikalı yetkililerin ağzından. Birisi çok yüksek seviyeli, "Amerikan milletinin milli menfaatleri uluslararası kurumların insafına terk edilemez" diyor. Bu uluslar arası kurumlar niye var; bizi bu konuda lütfen aydınlatır mısınız?

Buyurun.

Prof. Dr. ÜMİT ÖZDAĞ (Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı)-
Sayın Başkan teşekkür ediyorum.

Değerli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benim bugün üzerinde durmak istediğim; Türkiye'nin Irak politikasını belirlerken hangi temel determinantları kullanması gerekir? Amerika Birleşik Devletleri hegemonya savaşına 21. yüzyılın hemen başında başladı ve kendisine yönelik ve Amerikan tek kutupluluğuna yönelik meydan okumaya imkân vermeden özellikle silah sanayinin ve askeri yapılanmasının bütün dünya silahlı kuvvetlerinin çok çok önünde oluşundan istifade ederek, 21. yüzyılda kendisine büyük avantaj verecek jeopolitik bir yapılanmayı gerçekleştirmek üzere harekete geçti.

Bu jeopolitik yapılanmanın iki temel belirleyicisi var: Bir tanesi dünya petrol merkezleri üzerinde yerleşmek ve kapitalist sistemin kanını temsil eden petrolü hem güvenli, hem Amerikan denetimi altında bir yapının içerisine sokmak. Diğeri ise, sadece petrol merkezleri değil, petrolün aktığı merkezleri de, yani geçiş yollarını da Amerikan silahlı kuvvetlerinin denetimi altına almak. Bu iki hususta özellikle terör örgütlerinin kullanıldığını görüyoruz. Yani, Amerikan silahlı kuvvetlerinin 11 Eylül'den

sonra yerleştiği yerler, muhtemel terörist saldırılara karşı aynı zamanda petrol boru hatlarının veya petrol tankerlerinin geçtiği karalar veya su yolları olmak durumunda.

Böyle bir askeri yapılanma Amerika Birleşik Devletlerine hem güç projeksiyonu yapma imkânı veriyor hem de muhtemel meydan okuyuculara karşı daha etkin bir pozisyondan hareket ediyor. Örneğin Afganistan Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletlerinin hemen Avrasya'nın tam ortasına yerleştiğini görüyoruz ve buraya yerleşen Amerika Birleşik Devletleri kuzeyde Rusya'ya, doğuda Çin'e, güneyde Hindistan ve Pakistan'a ve batıda İran'a güç projeksiyonu yapar hale geliyor. Bu saydığım ülkelerin hepsinin atom silahı var ve İran atom silahını yapmak üzere. Aynı zamanda, bu alandaki Hazar bölgesi enerji kaynakları; petrolde dünya enerji kaynaklarının yüzde 6 gibi bir rezervini oluşturuyor ve yükselmeye müsait, kontrol altına alınıyor. Güney Kafkasya'da Pañçiki Vadisi, yani Kuzey Gürcistan ekseninde Rusya'nın Kafkasya'da inebileceği alt sınır çiziliyor, daha sonra dünya petrol üretiminin yüzde 30'unu, petrol rezervlerinin yüzde 65'ini oluşturan Ortadoğu'ya ABD geliyor ve bu bölgede de kendisine iki ülkeyi hedef alıyor: İran ve Irak.

Bu iki ülkenin özelliği şu: Dünya petrol rezervlerinin toplam yüzde 20'sini iki ülke birlikte ellerinde tutuyorlar; yüzde 9,3 İran, yüzde 10,7 ise Irak olmak üzere. Bakın, bu kadar baskı altında tutulmasına rağmen, Irak son on senede büyük bir ambargo altında olmasına rağmen, birçok petrol sahasını kullanamamasına rağmen dünya petrol ihtiyacının şu anda yüzde 3'ünü karşılayan bir ülke olmak durumunda.

Ancak, ABD'nin Ortadoğu'ya gelmesinin bir nedeni daha var, o da şu: 11 Eylül'den sonra Amerikan ruhu çok derin bir sarsıntı içerisine girdi ve kendisine yönelik olarak terör tehdidini sürekli ortadan kaldırmak için ABD'nin iki şeyi ortadan kaldırması lazım: Radikal İslam, anti-Amerikanizm. Amerikalılar bu birbirini sürekli besleyen süreci ortadan kaldırmanın yolunun "bataklık" dedikleri belirli hastalıkları tedavi etmek olduğunu düşünüyorlar. Amerikalıların kendilerine sorduğu soru şu: "Neden radikal İslam ve neden anti-Amerikanizm ve bunları nasıl ortadan kaldırırız?"

"Birincisi; biz soğuk savaş sonrasında bölgedeki feodal gerici Arap rejimlerini destekledik ve bunlar kendi halklarına baskı yaptılar ve Arap halkları bundan bizi

sorumlu tuttular. O zaman bizim yapmamız gereken ilk şeylerden bir tanesi, Ortadoğu'da demokrasiyi getirmek. Bu kısa bir vadede jeopolitik sarsıntıya ve istikrarsızlığa neden olabilir, ama Ortadoğu'ya demokrasinin gelmesiyle uzun vadede biz kazanırız.

İkincisi; Körfez Savaşından sonra bizim bölgeye yerleşmemiz, askeri yapılanmamız, özellikle Suudi Arabistan ekseninde anti-Amerikanizmi arttırdı. El Kaide örgütünün ağırlıklı bir Suudi örgütü olduğunu hepimiz biliyoruz. O zaman biz askeri yapılanmamızı bölgeden çekmeliyiz. Fakat, askeri yapılanmamızı bölgeden çekmemiz için ilk önce askeri yapılanmamızın burada bu ölçüde yüksek temsil edilmesini gerektiren Saddam Hüseyin ve Irak sorununu halletmeliyiz ki, bölgeden askeri yapılanmamızı çekebilelim.

Üçüncüsü, Arap-İsrail sorununu artık halletmeliyiz ve bunu da sonunda Filistin'e bir bağımsız devlet vererek bir Arap iç sorunu haline çevirmeliyiz." Amerika Birleşik Devletlerinin bu üç şeyi yapabilmek için Amerika Birleşik Devletlerinin Irak'a geldiğini görüyoruz. Amerika Birleşik Devletlerinde şu anda Irak'ın geleceği konusunda değişik görüşler var, net bir plan yok, Türkiye'ye, kendisine kuzeyden bir cephe açabilmesi için yardımcı olmasını istiyor ve malumunuz tezkere Mecliste.

Bu kısa girişten sonra, benim üzerinde durmak istediğim konu, Türkiye'nin hangi temel kriterleri kullanarak Irak politikasını ve Amerika Birleşik Devletleri politikasını belirlemesi gerektiği. Yani Türkiye'nin ortaya koyması gereken olmazsa olmaz şartları neler olmalıdır? Birincisi, ben Türkiye'nin bir Kürt devleti korkusuyla politikasını yönetmemesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü Amerika Birleşik Devletleri, bizi bir Kürt devletiyle tehdit ediyor, ama böyle bir tehdit gerçekten varit değil. Amerika Birleşik Devletleri, bu söylediğim üç hedefi gerçekleştirebilmek için, Irak'ta savaşı kazandıktan sonra, Bağdat'ta Amerikan yanlısı bir hükümet inşa etmek zorunda, Irak halkının desteğini arkasına almak zorunda, Irak siyasi elitinin desteğini arkasına almak zorunda. Eğer Amerika Birleşik Devletleri Irak'ı böler, kuzeydeki petrol yataklarını da kapsayacak şekilde bir Kürt devletini oluşturursa, Bağdat'ta iktidara getireceği bir Arap Karzai'si bulma imkânı ortaydan kalkar ve bütün bir Arap dünyası, büyük bir anti-Amerikancılık süreci içine girer. Savaş çabuk bitecek, ama savaştan sonra bir düşük yoğunluklu çatışma ihtimali var. Çünkü Irak Arap

toplumu, Kuzey Kore toplumundan sonra dünyanın en militarize ikinci toplumu. Bunların göstereceği direnci Amerika Birleşik Devletlerinin kısa zamanda kırmasının bir tek şansı var, o da Irak halkının desteğini arkasına almak. Oysa bağımsız bir Kürdistan'ı kuran Amerikalılara her Arap, kanının son damlasına kadar düşman olmuş demektir. Bundan dolayı Amerika Birleşik Devletlerinin bağımsız bir Kürdistan kurma şansı oldukça kısıtlıdır.

Üstelik böyle bir şey olduğu anda, sadece Irak içindeki dengeler değişmeyecektir, Ortadoğu'daki dengeler de değişecektir. Birincisi, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkiler olağanüstü kötüleşecektir. Daha operasyon devam ederken Türkiye, Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye'ye yerleştirmiş olduğu bütün askerlerinin Türkiye'den derhal çıkmasını isteyecektir. İncirlik Hava Üssü çok büyük bir ihtimalle Amerikalılardan alınacak, millileştirilecektir. Türkiye-İsrail ilişkileri sonuna kadar bozulacaktır. Türkiye, İran ve Suriye arasında yeni bir stratejik ittifak oluşacaktır. Türkiye, Paris-Berlin ekseninde politika arayışına girecektir. Amerika Birleşik Devletlerinin bunu da kaldırması mümkün değil ve uluslararası planda, yani ulusal, bölgesel plandan sonra, uluslararası planda eğer Bangladeş'in kurulması sırasındaki Hindistan-Pakistan savaşını saymazsak, Vestfalya ulus devlet sistemiyle kurulan modern ulusal, uluslararası sistemde ilk kez Birleşmiş Milletler üyesi bir devlet, bir başka Birleşmiş Milletler üyesi bir devlete müdahale, işgal ettikten sonra o devleti bölecek ve içinden başka bir bağımsız devlet çıkaracaktır. Henüz siyasal sistem, uluslararası sistem, bunu taşıyacak kadar olgun veya hazır değildir.

Bu üçlü sıralamayı yaptıktan sonra, Amerika Birleşik Devletlerinin bağımsız bir Kürt devleti kurma gibi bir politikasının olamayacağını, Amerikalıların rasyonel davranacağını düşünerek tespit ettikten sonra, Türkiye'nin ne tür stratejik çıkarlarını gerçekleştirebileceğini düşünmemiz gerekiyor.

Efendim, bugünlerde Türkiye'de Amerikan operasyonunun yanında olmak zor. Ancak bu yanında olmak zor iken, Amerikan operasyonuna belirli ihtiyati kayıtlar getirmenin bizi Saddam yanına itmemesi de gerekiyor. Muhakkak geçmiş hatırlayalım; 1988-1991 arası PKK'nın Türkiye'de gerçek tırmanışı gerçekleştirdiği dönemdir. Arkasındaki destek, bu dönemde Saddam Hüseyin olmuştur, bir numaralı

destek ne İran'dır, ne de Suriye'dir bu dönemde. Yine Türk Başbakanını kendi açısından aşağılayarak konuşan bölgesel lider Saddam Hüseyin'dir. Saddam Hüseyin'le yaşamanın çok zor olduğu ortada, hiçbir ülkeye komşu olarak tavsiye edilecek bir adam değil. Ancak biz, politikamızı belirlerken bugünlerde bir şeyi göz önünde tutmalıyız: Türkiye-Irak sınırına sanki normal bir sınırmış gibi muamele ediyoruz, Türkiye-Irak sınırında sanki Irak ordusu varmış gibi düşünüyoruz. Türkiye-Irak sınırı, uluslararası sistemde olmayan bir sınır, dünya üzerinde başka böyle bir sınır yok. Burada de facto bir Kürt devleti var. Burada artık okullarda çocuklar, Kürt çocukları, haftada üç saat Arapça okuyorlar, yabancı dil olarak. Her geçen gün bu coğrafya Irak coğrafyasından birazcık daha kopuyor ve Türkiye'nin stratejik menfaatleri, bölgedeki bu doğal olmayan yapının mümkün olduğu kadar çabuk ortadan kaldırılmasını ve Irak'ın uluslararası sisteme entegre edilecek şekilde yeniden örgütlenmesini gerektiriyor. İşte bu savaş, Türkiye'nin iyi bir pazarlık yapması kaydıyla, Türkiye'nin önemli bir stratejik menfaatini gerçekleştirmek için kullanılacak araçlardan bir tanesidir. Türkiye, bu stratejik pazarlığı yapabilecek güçtedir ve bu savaşta elinde kendisine olağanüstü bir imkân veren bir jeopolitik vardır. Amerikalılar, B planından bahsediyorlar ve Amerikan üniversitelerinde pazarlık derslerinde okutulan her türlü tekniği uyguluyorlar. Bırakalım, lütfen uygulayınlar. B planını uygulamaya kalkarlarsa, Saddam'dan önce Bush gider. Çünkü B planı, bu sene uygulanmayacak bir plandır, artık geçti. Artı 55 derecede dünyanın hiçbir ordusu savaşamaz. Bugün B planını uyguladıkları takdirde, Körfeze Amerikan birliklerinin inme tarihi bundan 1,5 veya 1 ay sonraya kadar bitirmek durumundadır ve savaşın başlaması da buna göre olağanüstü gecikecektir.

Peki Türkiye, hangi şartları öne sürmelidir? 1. Politik şartlar. 2. Askeri şartlar. 3. Ekonomik şartlar. Türkiye'nin öne süreceği şartlar içerisinde en önemli olan şart, Irak'ın politik şekillendirilmesidir. Çünkü askeri şartlar ve ekonomik şartlar, aslında politik şekillendirmeyi sağlamak için sürülebilecek yan şartlardır. Irak'ın nasıl bir siyasal sisteme sahip olacağı, bizim ulusal güvenliğimizi yakından ilgilendirmektedir. Bizim 1990'dan 2002 senesine kadar Türkiye Cumhuriyeti Devletinin savunduğu Irak'ın siyasal yapısıyla ilgili yaklaşım, gerçekçi bir yaklaşım değildir. Aslını söylemek gerekirse, dürüst bir yaklaşım değildir. Türkiye, 1990'dan veya 91'den 2002 senesine kadar Irak'ta üniter devlet ve demokratik modeli savunmuştur. Ancak ne

demokrasinin gelişmesi için bir şey yapmıştır, ne de üniter devletin gerçekleşmesi için bir şey yapmıştır. Aslında Türkiye için tercih edilen en iyi çözüm, bir an önce Irak ordusunun Zaho'da tekrar görülmesi oluşturur. Bu çerçevede Türk devletinin içinde ne Türkmen konusunda derin bir sızı olmuştur, ne de Kürt konusunda derin bir sızı olmuştur. Türkiye bu konuya tamamen pragmatist ve ilkesiz yaklaşmıştır.

Türkiye'nin yapması gereken, Kuzey Irak'ta ve Irak genelinde devletin şekillendirilirken Türkiye'nin ulusal güvenlik menfaatleri çerçevesinde Irak'ın dağılmayacak kadar güçlü, komşularına saldırmayacak kadar zayıf olarak şekillendirilmesinin çerçevesini sağlamaktır. Türkiye bugün federal çözüme karşı çıkmaktadır. Bu doğru bir karşı çıkıştır, ancak yerine ne konulacağını söylememektedir. Son 12 seneden beri fiili bir bağımsızlık yaşamış olan Kürtleri ve Arap şovenizmi altında ezilen Türkmenleri yeniden örgütlenen devlet içerisinde bizim doğru bir çerçevede oturtmamız gerekiyor. Bu doğru çerçeve, üniter devlet yapısı, özerk bölge modelidir. Türkmenlerin kendi özerk bölgeleri, Kürtlerin kendi özerk bölgeleri olmalıdır ve bu, Irak Anayasasıyla da uyum içindedir. 1970'te Irak, Türkmenlere kültürel hakları verirken Kürtlere özerk bölge vermiş ve muhterem hocamın biraz önce ifade ettiği, 1932'de Milletler Cemiyetine verilen ve geri dönülmez olarak Türkmenlerle Kürtleri eşit statüye koyan ve Türkmenleri kurucu halk olarak ilan eden momerandumu da ihlal etmiştir. Şimdi Türkiye'nin üzerinde durması gereken şey, Amerika'nın silahlı kuvvetleri Irak'a girmeden önce, Türkmen unsurunun Irak'ın kurucu unsuru olduğunu kabul etmesidir. Bundan önce kabul edilecek her tezkere, gelecek 15 sene içerisinde muhterem hocamın dikkat çektiği, Türkiye'de iç savaş tehdidini doğurur, bunun altını çiziyorum. Eğer Türkmenler Irak'ta kurucu unsur kabul edilmezlerse ve buna göre Irak yeniden şekillenmez ise, ortaya çıkacak federal Irak iki federe devletten oluşacaktır. Bunlardan bir tanesi Kürt federe devleti, öbürü Arap federe devleti. Bunu engellemenin tek yolu vardır: Türkmenlerin de kurucu unsur haline gelmesi.

Ben, sözlerimi burada sona erdirmek istiyorum; çünkü zamanım geçti.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Hocam, kapsamlı açıklamalarınız için size teşekkür ediyoruz.

Sözü sağımdaki konuşmacı Sayın Totrakan'a vermek istiyorum. Sayın Totrakan, biliyorsunuz Meclise bir tezkere gidiyor, galiba yarın görüşülecek, Başbakanlıktan gitti. Biliyorsunuz, dünyanın her tarafında, Türkiye'de de olduğu gibi "savaşa hayır" toplantıları yapılıyor, gösteriler yapılıyor. Meclisten de bir "hayır" çıkarsa, acaba bunun sonu ne olacak? Amerika ne yapmak istiyor? Bizim Meclisten böyle bir netice çıktığı takdirde, durum nasıl gelişebilir?

Söz sizin.

EKMEL TOTRAKAN (Koramiral)- Efendim, her şeyden önce beni böyle mümtaz bir topluluk huzurunda konuşmaya davet etmiş oldukları için bütün ilgililere teşekkür etmek istiyorum. Bu benim için gerçekten büyük bir onur.

Efendim, 11 Eylül'den bu yana biliyorsunuz Afganistan'la başladık, ondan kısa bir süre sonra da, bugüne kadar da hep Irak'la ilgili olarak konuşuyoruz, dinliyoruz, yazıyoruz, çiziyoruz. Ben, kendi kendimi kontrol etmeye çalıştım; bir baktım, bazı konuşmalarda artık kendimi tekrar etmeye başladım. Konuşmacıları dinlediğim zaman, onlarda da tekrarları dinliyoruz. Sualler aynı olmaya başladı. Hatta bazı topluluklarda televizyon izlenirken, Irak hareketi geldiği zaman vatandaşın zapping yaptığını görüyoruz. Bir yerde haklı olabilirler. Ancak ben inanıyorum ki daha çok konuşmak lazım, daha çok yazmak lazım. Yıllardır konuşması, yazması, düşüncesi, yani genel olarak bilgi edinmesi istenmeyen bir toplum konuşuyor, bundan daha güzel bir şey olur mu? Bu, Türkiye için gelecek bakımdan bir güvencedir. Yalnız bugün biraz şanslıyız, gündem biraz değiştiği için daha değişik konularla tabii karşı karşıyayız.

Gündem deyince, aklıma bir şey geldi. Türkiye, bölgesinde gündemi oluşturan ülke olmak mecburiyetinde. Bu nasıl mümkün olur; evvela kendi içinizde devlet, sonra bölgenizde devlet olmakla. Olamazsanız, sizi gündem maddesi yaparlar. Gündem maddesi yapıldığı takdirde de onlar, bu gündem maddelerini kendi isteklerine göre tespit ettikleri için hep zarar gören siz olursunuz. Ermeni meselesinde

gündem maddesi yapıldık, Kürt meselesinde gündem maddesi yapıldık, 1. Körfez harekâtında yine gündem maddesi yapıldık, yani hep geriden gittik. Atatürk böyle miydi? Bir taraftan Bağdat Paktına gidiyordu, bir taraftan Balkan Antantı diyordu, bölgesinde hep hareket halinde, “bölgenin sorunları benden sorulur” diyordu. Dolayısıyla biz, biraz daha ön alarak, bu konuları daha önceden düşünerek hazırlıklı olursak, istemediğimiz neticelerle karşılaşmayız.

Hayal ve gerçekleri birbirine karıştırıyoruz. Yaşamın iki şeyi var; bir hayal, bir de gerçek. Hayal nedir; olmak istediğimiz şey, ileride, gelecekte bulunmak istediğimiz yer. Gerçek ne? Buna ulaşmak için bazen yanımıza aldığımız, bizi destekleyen, bazen de karşımıza çıkan olaylar. Bunları karıştırdığımız anda çok müşkül durumlarla karşılaşırız. Komutanın birisi “savaşa hayır” meselesine değindi. Ben bundan iki-üç ay kadar evvel Dünya Gazetesinde yazmış olduğum bir yazıda bu konuya değindim ve “Çok kritik günlerden geçiyoruz, çok kırılğan günlerden geçiyoruz. Çok dikkatli olmamız lazım, bu güzel hissiyat çok çabuk tahrip edilebilir. ‘Savaşa hayır’ derken, kendi içimizde savaş başlar” diye bir yazı yazdım. Maalesef bir hafta 10 gün kadar önce de bu toplantıların nerelere götürüldüğünü gördük.

Ben burada “savaşa hayır” diyenlere; bir yurtiçindeki “hayır” diyenlere, bir de yurtdışındaki “hayır” diyenlere iki sual sormak istiyorum: Savaşa hayır, tamam, hiç kimse savaşı istemez. Hele askerler hiç istemez; çünkü o vatan evlatlarına “öl” emrini verecek, “öldür” emrini verecek bizzat onlar. Siz savaşı istemezken, bir grup sanatçı arkadaşlarımız da toplandılar, tebligatta bulundular, diğer vatandaşlarla birlikte protestolarda bulundular, hep “savaşa hayır” denildi. “Savaşa hayır” dediğiniz zaman, siz bir yanda “Saddam’a evet” demiyor musunuz? O zaman aynı anda oturun, hep beraber “Saddam’a da hayır” deyin. İran, Suriye, Irak’ın terörü kesinlikle desteklediği bilindiği halde, şimdi tutturuldu, “kara gözlü çocuklar ölmesin.” Ölmesin tabii, hiçbir çocuk ölmesin, hiçbir kimse ölmesin. Ama benim 10-15 sene içinde Anadolu’da bu terörle mücadele esnasında ölen levent gibi delikanlılarım, civanmert aslanlarım, annesinin karnındaki çocuklar ölürken neredeydiniz? Niye o zaman gidip Suriye hudutlarına protestoda bulunmadınız, niye Irak için gidip protestoda bulunmadınız? Bunların hesabını vermeden “savaşa hayır” demek, maalesef benim kabul edebileceğim bir şey olmuyor.

Yine “savaşa hayır” dediniz, pekala “savaşa hayır” dedik, Amerika’ya hiçbir olanak vermedik. Amerika diyelim ki B planı tatbik edilir edilmez -ben Hocama katılıyorum- diyelim ki gitti, Irak’ta harekâta başladı. Fakat öyle gelişmeler olmaya başladı ki, baktık ki ülkemizin menfaatlerini haleldar eden durumlar ortaya çıkıyor. Müdahale etmeye kalkarsak, Amerika bize o zaman ne der; “Dur bakalım, bu senin savaşın değil, bu benim savaşım.” Girmeye kalkarsanız, karşınızda kim olacak; Amerika olacak. Dolayısıyla “savaşa hayır” demeden evvel, bunları da çok iyi düşünmek lazım.

Yabancılara bir sözüm var, “savaşa hayır” diyenlere: Irak’ı bugünkü haliyle, bugünkü varit olduğu iddia edilen biyolojik, kimyasal silahlarıyla birlikte bugünkü şekliyle Avrupa’nın ortasında bir ülke olarak düşünelim. Bu ülkelerden hangisi “Saddam’a evet” der, o zaman hangisi “savaşa hayır” der; bir an evvel onları ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yaparlar ve belki biz o zaman “savaşa hayır” deriz, bizden uzakta bir yerde. Çünkü savaş tamtamlarının çaldığı yerde siz komşu iseniz “savaşa hayır” demek başka, uzaklarda olduğunuz zaman “savaşa hayır” demek başka. Dolayısıyla bunları birbirine karıştırıyoruz gibi geliyor bana.

Efendim, Meclisteki duruma geleceğim. Yalnız biraz gerilere giderek; çünkü bazı konularımız birleşiyor, onları atlamak durumundayım. Deniliyor ki, “11 Eylül dönem noktası.” Dönüm noktası demek, böyle giden bir şeyin bu tarafa gitmesi demek. Dönüm noktası değil, olayın hızlandığı nokta 11 Eylül. Ben, 1985 senesinde Amerika’da, Newport Leyland’ta bir toplantıya katıldım. Çok üst düzey komutanların iştirak ettiği bir toplantıda Amerika ortaya bir tez attı: “NATO kararları geç alınıyor. NATO’nun ilgi alanı dışında birtakım tehditler oluşabilir. Biz bunlara koalisyon halinde bir araya gelelim.” *“Coalition concept”* dedikleri bir konsepti ortaya attı. O zaman bu bilinmiyordu, ben de ilk defa duymuştum, Ankara’da toplantıya gitmeden önce araştırmıştım, bilen de yoktu. Efendim, bu o zaman kabul edildi. 1991 senesinde bu Körfez harekâtında Amerika’nın ilk telaffuz ettiği konu neydi; *“coalition concept.”* Yani Amerika, çok evvelden bunu düşünmüş, bu ortaya çıktı. Körfez harekâtında şimdi Dışişleri Bakanı olan, fakat o zaman Genelkurmay Başkanı olan General Powel, bir toplantıda bu harekattan çıkarılan derslerle ilgili olarak bir not okudu. Bunun bir maddesi aynen şöyle: Orada diyor ki, “Biz, Saddam’ı Kuveyt’ten çıkarmakla

yetinmeyelim, inisiyatifi kaybederiz; Bağdat'tan çıkartmak durumundayız.” Powel 91’de bunu söylemiş. Onun için 11 Eylül, bu harekâtın dönüm noktası falan değil, kendini hazırlamış. Diyorum ya, 10 sene sonrayı, 20 sene sonrayı düşünerek hareket eden bir ülke, bunu yapıyor.

Bir durum tespiti yapmak istiyorum. Sayın Komutanım çok iyi bilirler, durum tespiti bizim literatürümüzde çok önemli bir şey. Bu durum tespitini yapmak zannediyorum herkes için geçerli. Kendi açımdan iki şeyle durumu belirtmek istiyorum: Birincisi, Hükümetin durumu. Sun Tzu, Çinli bilge der ki, “Beni bir kere aldatırsan sana yazıklar olsun, iki kere aldatırsan bana yazıklar olsun.” Bence şimdi Hükümetimizin durumu bu; bir kere aldandık ya Körfez harekâtında, o bakımdan tabii dikkat etmesi gerekiyor.

Eğer kusura bakmazsanız, bir küçücük fıkrayla da dış durumu belirtmek istiyorum: Papaz şarap meraklısı, fakat şarapları bir bir eksiliyor. Zangoçtan şüpheleniyor; “ben buna nasıl söyletirim; günah çıkartma kulübesine sokayım, orada sorayım” diyor. Geç bakalım şuraya diyor, geçiyor. Söyle bakalım, benim şarapları kim çalıyor diyor. İçeriden bir ses, “duyulmuyor” diyor. Biraz daha bağıyor, yine “duyulmuyor” diyor. “Nasıl duyulmaz; gel bakalım, yer değiştirelim, sen bana sor” diyor papaz. Zangoç geçiyor içeriye, diyor ki affedersiniz, “benim hanımla kim aşna fişne oluyor?” İçeriden bir ses, “gerçekten duyulmuyormuş” diyor. Gerçekten iki tane yaramaz çocuk var elimizde, hiç birbirlerini duymuyorlar, dinlemiyorlar; fakat maalesef uluslararası hukukta adalet kuvvetlinin olduğu için de bir şey yapamıyoruz.

Hep satıhta kaldığımız için bu şeylerle karşılaştığımızı belirttim. Ben bu yaşıma kadar Türkiye’nin olagelmiş, belirlenmiş, üzerinde gidilen enstitüler kurulmuş, bu konularla ilgili çalışılmış bir Ortadoğu politikasını cümle olarak hatırlayamıyorum. Benim kafamda şu var: Bizim Ortadoğu politikamız, özellikle Araplarla ilgili olarak “ne Arap’ın yüzü, ne Şam’ın şekeri.” Ama Amerikalı bunu söylemekle birlikte, “ille de Arap’ın petrolü” diyor, biz böyle bir şey dememiştir. Türkmenler için ne demiştir; “Türkmen kızı, Türkmen kızı, sen allar giy, ben kırmızı” bundan başka bir şey de duymadım. Kürtler için ne demiştir, “Alavere, dalavere, Kürt Mehmet nöbete.” Skeçlerimizde onları kötülemiştir, küçümsemiştir, bir köşeye itmiştir. Bu politikalarla bu noktaya geldikten sonra bunu çözmek herhalde kolay değil. Atatürk’ün

Batılılaşmasında bu yok, Atatürk kesinlikle “doğuyu unutun, Arapları unutun” diye bir şey söylememiş. Ama biz bir dönmüşüz, arkamızda başkaları neler yapmış, ortaya çıkıyor.

Sayın Komutanımın buyurmuş olduğu konuya gelince, ben bu tezkerelerin sunuş şekline de başta çok takıldım. Bizim televizyonlardan, gazetelerden duyduğumuz kadarıyla öne hep para meselesi çıktı. Türk halkı çok duyarlı, hesabını bile yaptılar, asker başına 120 dolar; 6 milyar dolar verirlerse, 50 bin asker giderse, 120 dolar diye hesabını da yaptılar. Bu böyle olmamalıydı. Denilmeliydi ki, “dur bakalım, para meselesini konuşacağız. Ama gel, bu harekâtın başlamadan evvelki safhasında, harekât esnasında ve ondan sonraki durumda stratejik ve politik sonuçları ne olacak? Ben nerede olacağım, sen nerede olacaksın? Çünkü bu konuda biz bir hata yaparsak, ülkemiz açısından 100 milyar dolarlarla değil, birçok milyar dolarlarla karşılayamayacağımız kayıplara uğrayabiliriz. Ülkenin bu meseleleri ihale edilmez. Önce bunlar konuşulur, para meselesi de konuşulur. Maalesef özellikle bu asker bulundurma meselesi, tezkerenin sunma meselesini bazı milletvekilleri, duyduğum kadarıyla, gazetelerden okuduğum kadarıyla, “aman, bayramdan sonra bunu çıkaralım.” Gerekçe olarak da “vatandaşımızın yüzüne nasıl bakarız?” Efendim, böyle şey olur mu? Yani vatandaşına bu kadar güvenmeyen bir Hükümetle, insanlarla bu harbe nasıl gidirsiniz? Evvela siz kendinize güveneceksiniz, vatandaşına güveneceksiniz, vatandaşınızla birlikte olacaksınız. Tekrar altını çiziyorum; bu doğruysa gerçekten çok büyük bir hatadır, onu böyle söylememeleri lazım.

Tabii Sayın Genelkurmay Başkanımız başta olmak üzere, askeri konularda adım adım, hiçbir şeyi gözden kaçırmadan, hatta bu Amerikalıların gelişleriyle ilgili, gidişlerinde bıraktıkları çöpleri toplamalarına varıncaya kadar madde madde yazıyorlardır. Bu bir ihtiyaçtır, biz bu harbe eteklerimiz zil çala çala, güle oynaya gitmiyoruz. Biz bu harbe özellikle coğrafyamız nedeniyle, bu ülkelerle olan ilişkilerimiz nedeniyle giriyoruz.

Türkiye, şuna kesinlikle karar vermeli veya “hayır” demeli: Biz Irak’taki rejimin değişmesini istiyor muyuz, istemiyor muyuz? Sadece Irak’ta değil, İran’daki rejimin, Suriye’deki rejimin -iki dikta idaresi, diğerleri de dini temele dayalı idareler-

değişmesini istiyor muyuz, istemiyor muyuz? Şekil başka, değiştirilme şekli başka. Buna karar vermeden bir şey yapamayız. Çünkü onlar, bizim rejimimizin değişmesini istiyorlar. Humeyni'nin 1 Mart 1979 Kum Kentinde yaptığı bir konuşma var: "Milletin istediği, -'kendisi için tabii'- ne demokratik İslam cumhuriyeti, ne demokratik bir cumhuriyet, ne de sadece cumhuriyettir; milletin istediği İslam cumhuriyetidir, demokratik kelimesini kullanmayın, demokratik kelimesi batıldır." Onu Kum Kentinde 79'da söylemiş. Bir diğeri, bu da Cuma hutbelerinde, 1982'de Tahran'da yapılmış; söylenen şey şu: "Camiler, -'bazı çağrışımlar yapabilir, liderlerimizin söyledikleri bakımından'- politik, kültürel ve askeri üsler haline getirilecek ve bütün memleketlerde İran tipi yönetimlerin kurulması için hazırlıkların yapılacağı yerler olarak hazırlanacaktır."

Bunlar bu kadar böyle düşündükten sonra, biz niye bu rejimlerin değişmesini istemeyelim ve niye bunu açıkça söylemeyelim, Türkiye'nin kendine güveni mi yok? Oradaki vatandaş Türkiye'ye bakıyor, Türkiye'de camiye gidiliyor, namaz kılınıyor, hacca gidiliyor, her türlü şey yerine getiriliyor. Ama bu arada Türklerin hayat standardı yükseliyor. Mollaya dönüp, "ey molla, sen bize din iman edip burada mahvediyorsun, ama bir taraftan Türkiye'de din iman var, ama Türkiye de kalkınıyor" dediği anda, bu halk ayaklandığı anda, bu gider orada kalır mı, kalmaz. O zaman ne olmalı; Türkiye'deki bu rejim yıkılmalı, kendilerine benzemeli. Biz de bunun tersini düşünüp, bu rejimlerin ortadan kaldırılma meselesine geldik.

Ne arıyoruz; meşruiyet arıyoruz. Meşruiyet, getirilip uluslararası meşruiyete bağlandı. 92. Maddeye dikkat ettim "ve" demiyor, "veya" diyor "nezaket yahut da bir tören maksadıyla gönderilmenin dışında da Meclis asker bulundurma veya asker gönderme kararı alabilir" sadece uluslararası meşruiyete bağlamamış durumu, bu gözden kaçıyor. Ben Anayasa hukukçusu değilim, ama 92. Maddeden anladığım; diyor ki, "uluslararası meşruiyet -'ve demiyor, ve dese, ikisi bir arada olması lazım'- veya tören maksatlı, gösteri maksatlı gidişlerin dışında da..." Ne demek o; "Türkiye'nin kendi menfaatlerini ilgilendiren konularda kendisinin de meşru sayacağı bir durumda asker gönderilir" diyor. Bunları birbirinden iyice ayırt etmek lazım.

Özetle şöyle söylemek istiyorum: Biz, Birinci Dünya Savaşında kazananın yanında olmadık, İkinci Dünya Savaşında tarafsız olduk. Tarafsız olmak demek, her

iki tarafa da yaranmamak demek. Fakat bunların sonucunda neler çektik, başımıza neler geldi, gördük. Şimdi bizim -haklı olursa çok daha iyi olur- geleceğimiz için kazananın yanında olmayı düşünmemiz lazım.

Diğer konu, Meclisten “evet” yahut “hayır” çıkma meselesi. İnşallah hayır çıkar efendim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Totrakan amiralimize de bu güzel, kapsamlı konuşması için teşekkür ediyoruz.

Muhterem izleyenler; bu panel bitmeden buradan ayrılmayacağız. Bu panel konuşmalarının sonunda soru-cevap periyodu olacak. O esnada da sizlerin suallerini bekleyeceğiz. Sualleri sorarken önce kendinizi tanıtırsınız, bir de suali kime yönelttiğinizi söylersiniz. Tabii ben hariç, suali yöneteceksiniz.

Şimdi sözü Irak Türkmenlerimizin lideri Sayın Muzaffer Arslan’a bırakıyorum; bakalım, Türkmenler ve Türkmen kızları bu konuda ne düşünüyorlar... Totrakan amiralimiz dedi ya...

Buyurun, söz sizin.

MUZAFFER ARSLAN (Irak Türkmenleri Lideri)- Sayın Hocam, Sayın Rektörüm, sayın öğretim üyeleri, sayın misafirler, sevgili öğrenciler, sayın basın mensupları; ben biraz hissi, biraz duygusal, biraz hayali konuşsam beni mazur görün, çünkü benim içim yanıyor. Burada pazarlığı olan, benim memleketimdir, benim vatanımdır. Bizim öteden beri duyduğumuz bir şey vardır: “Bizim hiç kimsenin toprağında gözümüz yok, hiç kimsenin de toprağımızda gözü olmasın.” Gerçekten de aynı şekilde, bizim hiç kimsenin toprağında gözümüz yok, oralar bizim toprağımızdır. Onun için biz, orada hak iddia ediyoruz. Belki biz, orada yaşayan etnik grupların hepsinden daha çok hak sahibiyiz. Çünkü atalarımız, Türkler, Anadolu’ya geçmeden önce Irak’a yerleşmişlerdir. Onun içindir ki rahmetli ve sevgili Atatürk diyor ki, “Musul meselesinin çözümünü savaşa girmemek için bir yıl sonraya bırakmak demek, ondan sarfi nazar etmek demek değildir. Belki bunun elde edilmesi için daha kuvvetli

olabileceğimiz bir zamanı beklemektir. Bugün sulh yaparız, bir ay sonra Musul meselesini çözmeye milletçe kıyam ederiz.” Bir başka konuşmasında buyururlar ki, “Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan sınır meselesi, tayin ve tespit edilirken milli sınırimız İskenderun’un güneyinden geçer, doğuya doğru uzanarak Musul’u, Süleymaniye’yi, Kerkük’ü içine alır. İşte hududu millimiz budur.”

Sayın misafirler; bence tarihi günler gelip çatmıştır. İşte bugün davranmak günüdür. Belki çok da geç kalınmıştır, ama bir gün önce meseleyi sahiplenip el koymak ve sadece oradaki Türkmenleri düşünerek değil, Sayın Hocamızın da buyurduğu gibi, Irak ve Irak’ın kuzeyi, Türkiye’nin arka bahçesidir. Orada oluşabilecek bir yangın, maazallah Türkiye’ye de sıçrayacaktır ve Türk Milletine, Türkiye’ye çok pahalıya mal olacaktır. Onun için behemehal meseleye el koymak gerekir ve müdahale etmemiz icap etmektedir.

Burada arz etmek istediğim şu: Miladi 670’lerden beri Türkler Irak’ı vatan edinmişlerdir. İşte o günden bugüne geldiğimiz zaman göreceğiz ki, bin yıllık bir süreyi biz Irak’ta yaşamışız. Irak, herkesten fazla bizim toprağımızdır. Onun için biz hiç kimseden lütfedip de bir şey istemiyoruz, dilenmekte değiliz, biz kendi hakkımızı istemekteyiz, onun için en çok hak sahibiyiz. Ama bu tarihi seyir içerisinde Osmanlılardan sonra İngilizlerin çeşitli oyunları, entrikalarıyla esasen Misakı Milli sınırları içerisinde olan Musul Vilayeti koparılıp ve suni bir şekilde oluşturulan Irak devletine bırakılmıştır. Ne yazık ki bir zaaf döneminde bırakılan bu vatan parçası, içinde yaşayanların geleceğini hiçbir şekilde teminat altına almamış veya bir garantiye vesile olmamıştır. Onun içindir ki Irak Türkmenlerinin kaderi, Osmanlı devletinin parçalanmasından sonra günümüze kadar kaderiyle baş başa bırakılmış ve üzümlere ifade etmekteyim ki, o günden bugüne kadar hep gözyaşı, hem kan banyoları; ama dünya sağır olmuş, gözlerini kapatmış, o bölgede olan mezalimi görmezlikten gelmiştir.

Irak devleti kurulur kurulmaz, ilk yıllarda Irak’ta yaşayan Türklere bazı haklar vardır. Ama zamanla Irak’taki yöneticiler, krallık döneminden bugünkü yöneticilere gelinceye kadar hiçbiri, orada yaşayan insanlara değişik bir gözle bakmamışlardır. Bunlara Türkiye’nin casusu, günün birinde ayaklanıp ve Irak’ı parçalamaya sebep olan insanlar olarak bakmışlardır. Dolayısıyla zaman zaman katliamlar uygulanmıştır.

1924-1926, 1941 ve 1946'da katliamlar ve sürgünler uygulanmış. Irak'ta yaşayan bütün Türkmenlere; ister Kerkük'te olsun, ister Erbil'de, Telafer'de ve hatta Bağdat'ta yaşayan Türkmen ileri gelenlerine sürgünler uygulanmış ve zaman zaman katliamlar uygulanmıştır. Benim bizzat yaşadığım 1958-59 katliamında, gerçekten hayalimden silinmesi mümkün değildir, sokaklarda insanların canlı canlı sürüklendiğine şahit oldum, elektrik direklerine asılarak insanlara zulüm yapıldığına ve öldürüldüğüne şahit oldum.

Bu mezalimler hep göz ardı edilmiştir, duyulmamıştır. Hatta zaman zaman Türkiye'den medet umarak beklediğimiz bir sesi ne yazık ki çok geç duymuşuz. Ama mesela Kerkük katliamında şunu duyduk: 3 gün, 4 gün süren katliamdan sonra Türkiye radyolarında bir haber çıkıyor ve spiker diyor ki, "Irak'ın kuzeyinde bulunan Kerkük Şehrinde bazı olaylar cereyan etti, ama o bölgede yaşayan İngiliz kolonisinden hiç kimseye zarar gelmemiştir." Orada ölen, şehit edilen yüzlerce insan göz ardı ediliyor, ama "İngiliz kolonisine bir şey olmamıştır" diye bir haber geliyor. Tabii ki bu, insanları kahretmiştir, ama ona rağmen gönüller hep Türkiye'ye bağlanmış, hep Türkiye'den medet ummuşlardır.

Irak'ta Türkmenler kaç kişidir? Gerçi bizim kanaatimize göre bir tek kişi olsa bile insanca yaşama hakkına sahiptir. Ama Irak yönetimi, oldum olası hep Türkmenleri az göstermeye gayret etmiştir, olduğundan daha az göstermeye gayret etmiştir. Ancak bizim tahmini tespitlerimiz şunu gösteriyor ki, 1957'de yapılan nüfus sayımında -ki o zaman Irak'ın toplam nüfusu 6 milyonu- Türkmenlerin nüfusu 590 bin olarak ifade edilmiş bazı kaynaklarda ve bu söylediğim kaynaklar da İngiliz kaynaklarıdır; çünkü o zaman tamamıyla İngilizlerin etkisi altında olan sayımlardı. İngiltere'de yayımlanan **Inquiry** Dergisinde bu rakamlar dile getiriliyor. Onun için biz, o günden bugüne geldiğimize göre, Irak'taki toplam nüfus aşağı yukarı 20-25 milyon arasında olduğu iddia ediliyor. En basit matematiksel yoldan yola çıkacak olursak, bugün Irak'ta 2,5-3 milyon yaşamaktadır. Ama Irak Anayasasının 6. Maddesi, Irak'ın Arap ve Kürtlerin vatani olduğu iddiasıyla ortaya çıkmıştır. İşte biz buna karşıyız, biz bunun için hak iddia etmekteyiz. Bin senelik vatanımız olan Irak'ta biz azınlık muamelesi görmeye rıza göstermemiz mümkün değildir. Ama biz bugüne kadar silaha sarılmadık. Biz, kültürümüzle, şiiirimizle, sanatımızla sesimizi her yere

duyurmaya gayret etmişizdir. Türkmen aileleri, genellikle orta halin üstünde olan insanlardı, dolayısıyla çocuklarını en iyi bir şekilde eğitmeye gayret göstermişler, özellikle Türkiye olmak üzere dünyanın çeşitli başkentlerine, ülkelerine göndermişler ve çocuklarını eğitmişlerdir. Bugün sadece Türkiye’de değil, dünyanın birçok ülkesinde bilim adamlarımız, insanlığa hizmet etmektedirler. Tabii ki gönül isterdi ki bizim vatanımız, demokratik bir niteliğe sahip olsun ki orada kendi insanlarımıza hizmet götürülsün. Ama maalesef bu beyin göçü halen devam etmektedir.

Biz, Irak yönetimi içerisinde yaşadığımız süre içerisinde maalesef varlığımız inkâr edildi, ama bunun yanı sıra çok ciddi baskılara maruz kaldık. Kusura bakmayın, göstereceğim bir şey vardı, ama geleceğim oraya.

Efendim, Irak yönetimi içinde Iraklıların, Irak Arap yönetiminin Türkmenlere uyguladığı insan hakları ihlallerini bir nebze olsun dile getirmeye gayret ettim. Bir kere, birçok ailenin çocuklarına Türkmen ismi takılmasına engel olunmuştur, Türkmen şehir, semt ve mahalle isimleri değiştirilmiştir, Türkmenlere gayrimenkul satın alma yasaklanmıştır, orduda ve önemli devlet kuruluşlarında görev alma yasağı getirilmiştir, katliamlara biraz önce değindim, tutuklanmalar bütün Irak’ın sıkıntısına rağmen hâlâ devam etmektedir, Irak’ın içinde birçok hapisanelerde insanlarımız sıkıntı içinde ve zindanlarda yaşamaktadırlar. Sayılarını gerçekten zor tespit ettiğimiz, belki bin civarında insanımız idam edilmiştir. Zaten Türkmen bölgelerinde, sayın hocamızın biraz önce belirttiği Irak’ın kuzeyinin dışında hiçbir zaman Türkçe eğitime fırsat verilmemiş, yasaklanmıştır.

Özellikle Kerkük Şehrini Araplaştırmak için Irak’ın güneyinden 100 binlerce Arap vatandaşını Kerkük’e karşılıksız kredi ve arazi vererek oraya yerleştirmişlerdir. Bunun karşılığında Türkmenlerin Irak’ın güneyine veya kuzeyine göndermek için baskı uygulanmıştır. En son marifetleri; 1987’de yapılan nüfus sayımında Türk veya Türkmen olanlar daha doğrusu, nüfus dairelerinde kendilerini Arap yazdırmaları için baskı yapılmış ve yapılmadığı takdirde herhangi bir resmi görev almaları engellenmiştir. Bu, gelmiş geçmiş Irak yönetimlerinin Türkmenlere uyguladığı baskıdır.

Sayın Hocamızın da haritada belirttiği gibi, birinci Körfez krizinde Irak'taki Türkmenler maalesef ikiye ayrılmıştır. Ben iyice görünsün diye, bunları size haritayla göstermeye gayret edeceğim. Birleşmiş Milletlerin kararıyla 36. paralel; gördüğünüz gibi, bu şekilde. Süleymaniye Şehri, 36. paralelin aşağılarında olmasına rağmen güvenlik bölgesine alınmış; Telafer Bölgesi, Musul Vilayeti 36. paralelin üstünde olmasına rağmen güvenlik bölgesinin dışında bırakılmıştır. Bu şu demek oluyor: Irak yönetimi Mart 1970'de Kürtlere bir özerk bölge hakkı tanımıştır, dolayısıyla BM bu özerk bölgeyi sadece güvenlik altına almış oluyor. Burada gördüğünüz sarı bölge Kürtlerin ağırlıkta olduğu bölgedir, pembe olan bölge Türklerin ağırlıkta olduğu bölge ve sadece koyu olan bölge Türkmen bölgesinde güvenlik şemsiyesi altına alınmıştır. Yani, iki buçuk-üç milyon Türkmen'den ancak dört yüz-dört yüz elli bini bu güvenlik şemsiyesinden faydalanmaktadır. Geri kalanı kaderleriyle baş başa terk edilmişlerdir.

Ben zamanımı aştım herhalde.

OTURUM BAŞKANI- İki dakika daha veriyorum Hocam.

MUZAFFER ARSLAN- Bugün Barzani ve Talabani'nin hakimiyet altına aldıkları bölgelerse, şu Türkiye'ye komşu olan Bahdinan bölgesi, burası da Soran Bölgesi. Bu iki bölge devamlı iki lider, iki aşiret reisi arasında kavgaya neden olmuştur ve halen geçici bir şekilde barışık görünmektedirler; ama ileride tekrar savaşacaklardır. Çünkü, bu iki bölgede yaşayan topluluk tamamen birbirlerinden ayrıdır, ister gelenek açısından olsun, ister tarikat açısından olsun; hatta şiveleri dahi birbirine uymayacak şekilde iki ayrı topluluk yaşamaktadır buralarda.

Ben son bir asetat göstereceğim; Sayın Hocamızla yaptığımız bir çalışmanın Irak için önerdiğimiz ya kantoner sistem olacak, ki burada Türkmen bölgeleri, Kürt vilayetleri ve Süryani bölgesi olarak tarif edebileceğimiz bir bölge olabilir. Bunlar otonom bölgeler olarak tarif edilebilir. Hatta, bence Türkiye'nin yapması gereken bir husus da Kürt bölgesi olarak geçinen bölgeyi mutlaka iki veya üç eyalete bölmekte yarar vardır. Ki, aralarında hiçbir anlaşma sağlanmasın.

Hepinize teşekkür ediyorum, zamanınızı aldım.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Aslan, kapsamlı açıklamalarınız için teşekkür ediyorum ve sözü hemen Sayın Bağcı'ya veriyorum. Sayın Bağcı, Sayın Hocam; Ortadoğu'daki bu gelişmelerin özellikle dünyadaki uluslararası kurumlar üzerinde bazı etkileri olacağı hissediliyor. Bu konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Buyurun Hocam, söz sizin.

Prof. Dr. HÜSEYİN BAĞCI (Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Efendim, üç değerli konuşmacı ve daha önce de Sayın Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın konuşmalarının biraz üzerinde farklı bir perspektiften yaklaşılmaya çalışacağım. Çünkü şu ana kadar verilen bilgiler çok doyurucuydu ve doğrudu.

Ancak, bir gerçeği kabul etmekte fayda var; dünya eski dünya değil ve dünya yeni baştan şekilleniyor ve bu yeni baştan şekillenen dünyada herkes ayağını yorganına göre uzatmak zorunda. Haddini bilmeyene haddini bildirecekleri yeni bir sistem geliyor. Türkiye gibi pivot ülke olarak, eksen ülke olarak tanımlanan ülkelerin 21. yüzyılın şekillenmesinde önemli konumları, pozisyonları, sorumlulukları vardır. Türkiye'nin genel anlamda stratejik kültürü, güvenlik konularına yaklaşımı pek fazla değişiklik göstermeyen, soğuk savaş döneminde ABD'nin genel güvenlik yapısı altında kalan, soğuk savaş dönemi sonrasında da somut gerçeklerle karşı karşıya kaldığımız ve halen çabaladığımız Balkanlardan Kafkasya'ya, Orta Asya'dan Karadeniz Bölgesine kadar birçok noktada Türkiye ve Türk entelektüeli, Türk aydını hazırlıksız yakalanmıştır.

Küreselleşmenin 21. yüzyılda bütün toplumları yeni baştan şekillendireceği, değiştireceği bir sürece giriyoruz. Küreselleşmeye taraf olmanız veyahut da karşı olmanız pek fazla bir anlam ifade etmiyor. Evrensel gelişmelere ya uyum sağlayacaksınız ya onları, o süreçleri kendi çıkarlarınızı en iyi şekilde maksimize edebilecek politikaları sağlayabilecek eğitiminizi, yöneticinizi, ekonominizi düzenleyecek ve sağlayacaksınız ki, bunlarla rekabet edebilirsiniz. Aksi takdirde, başkaları tarafından büyük bir olasılıkla parçalanma, bölünme, yönetilme durumuyla karşı karşıya kalacaksınız. Irak'ın bugün yaşadıkları bunlardan farklı bir şey değil.

Bizim ülkemizde, Türkiye'nin genel stratejik yapısı, ulus devlet mantığından hareket eder. Ulus devlet mantığından baktığımız zaman olayları farklı görürsünüz, imparatorluk perspektifinden baktığınızda farklı görürsünüz. Türkiye Cumhuriyetinin kurucuları bir imparatorluğun üzerine devlet inşa eden insanlardır ve sürekli olarak toprak kaybını yaşayan değişik milletlerin bir arada olduğu bir yapılanmadan daha çok Anadolu içinde sınırlanan, yüzde 4'ü Trakya Bölgemizde kalan, 780.576 km²lik bir alan içinde bir dünyayı algılama, betimleme ve bu dünya ile yaşama sürecini yaşarlar; şimdi iş değişti.

Bugünkü konuşmalara dair, burada bulunan herkes yeni bir uluslararası küresel bilincin objeleri konumunda. Bilgisayarıyla, telefonuyla, televizyonuyla artık dünyanın diğer bölgelerinde neyin nasıl olduğunu, nasıl olması gerektiğini, ahlâki çöküşün, ahlâki çöküş sadece, bir takım kesimlerin vücudunu satmayla olmuyor; zihinsel anlamda da ahlâki çöküşün yaşandığı, daha doğrusu ahlaki pusulamızın tüm dünyada artık doğru göstermediği bir süreç yaşıyoruz ve bu süreç içinde akılcı, pragmatik ve olayları kavrayan, kavramayı başarabilen ülkelerin yaşayabileceği bir sürece giriyoruz. Bunun doğru olup olmadığı, ahlâksız olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Ancak, geldiğimiz nokta itibarıyla şunu diyebiliriz: Amerika Birleşik Devletleri “grand design” veyahut da “büyük plan” olarak dünyayı şekillendirme misyonunu üstlenmiş görünüyor; yani sizin Amerika'ya karşı veya taraf olmanız pek bir anlam ifade etmez. Çünkü, ABD bugün itibarıyla altmış beş ülkede savunma tesisleri olan, ona bir zamanlar “üs değil, tesis” diyen bir başbakanımız vardı. Çünkü “üs” negatif bir anlam ifade ediyor “tesis” dediğiniz zaman biraz daha olumluydu.

Dünyada şu anda ABD'yle rekabet edebilecek, mücadele edebilecek -Irak konusu dahil- hiçbir ülke söz konusu değil. ABD'nin 2002 askeri savunma gideri üç yüz altmış milyar dolardır, 2007 yılına kadar dört yüz altmış yedi milyar dolara çıkacaktır. Böylesine büyük bir savaş makinesiyle karşı karşıya gelmek hiçbir ülkenin işine gelmez. Ne Çin'in, ne Hindistan'ın, ne Avrupa Birliği'nin, ne Rusya'nın.

Biz tabii, çok fazla içe yönelik düşünmeye alışık bir toplum olduğumuz için sürekli olarak, doğal olarak dünyanın da merkezinde gördüğümüz için bazen “bazı noktaları kaçıırız” diye düşünüyorum; ABD'nin bir algılaması var, ABD'nin güvenlik algılaması 11 Eylül'den itibaren diyor ki: “Ben uluslararası terörizmle bir

mücadele içine girdim. Bu işten geriye dönüş yok; ya benimle birliktesiniz veyahut da bana karşısınız.” Bu “Bana taraf mısınız veyahut da karşı mısınız?” yaklaşımının özü aslında şu, diyor ki ABD: “Ben gücün hegemonyasıyım” veyahut da tersinden okursanız “hegemonyanın gücüyüm, ben şu anda bütün dünyada, hele hele bugünkü yapı itibarıyla tek başına kalmış, artık süperin de üzerinde bir hyper gücüm.”

Bu özellikle son dönemlerde ABD'nin yönetiminde, George Bush örneğinde çok fazla eleştirilen bir soruyu beraberinde getirdi. Ancak Amerikan stratejik yapısını tarihsel evreleri içinde okuyan herkes, ABD'nin misyonunun 19. yüzyılda nasıl İngiltere üzerinde güneş batmayan bir imparatorluk halinle geldiyse, ABD de 21. yüzyılda tıpkı 20. yüzyılda olduğu gibi Amerikan yüzyılına 21. yüzyıla taşınmasını ve bunun için gerekli olan sosyal, siyasal, ekonomik önlemleri alma gereği duyan bir ülke konumunda. Tabii ki dünya silah üretiminin ilk 10 firması, bunların içinde sadece üç tanesi; bir tanesi İngiltere'ye aittir, bir tanesi Münih'te Almanya, Fransa ve İspanya'nın konsorsiyumundan oluşan EADS, bir tanesi Fransızların **Tales** Firmasıdır. Geri kalan 7 önemli firmanın tamamı Amerikan menşelidir; Boing'ten **Northrop** firmasına, oradan **Raytheon**'a kadar ve sadece ilk 4 büyük firmada çalışan insan sayısı 500 bindir.

Amerika perspektifinden baktığınızda tabii ki, dünyada silah satan ülkelere baktığınız zaman Hz. İsa'nın meşhur sözüdür: Hani halk, Mariya Magdalena'ya “fahişe” falan der, O da der ki: “Hiç günahı olmayan önce ilk taşı atsın.” Herkes günahlı, yani burada papazın pazar günleri yaptığı konuşma gibi konuşma yapmaya gerek yok, herkes suçlu. Bugün gelinen durumda Saddam Hüseyin de suçlu, Amerika da suçlu, Avrupa da suçlu; herkesin suçu var. Sadece bazılarının suçu daha fazla, bazılarının daha düşük.

Ancak, genel yaklaşım şu; bu noktadan itibaren, gelinen noktadan itibaren dünyada Saddam tipli diktatörlükler, yani açık toplumu, demokrasiyi, toplumlar arası ilişkileri engelleyen liderlerin, diktatörlerin; bu Kuzey Kore olabilir, Libya olabilir, Sudan olabilir “haydut devletler” olarak tanımlandı. Aslında “şeytan eksenini olarak tanımlanan üç ülkenin, Kuzey Kore'nin, İran'ın, Irak'ın birbirleriyle ne sosyal açıdan, ne ahlaki açıdan, ne dini açıdan hiçbir benzerliği yok. Ortak benzerlikleri var: Bunların demokratik bir yapıya sahip olmamaları. Yani belki Amerikalıların **naivitesi** veyahut

da ABD'lilerin safdilliği, o öyle de görülebilir, ama böyle de bir yaklaşım var. Bu yaklaşımın bedeli var tabii, hiçbir şey bedelsiz değil uluslararası ilişkilerde, attığınız her adımın bir bedeli var.

Avrupa Birliği ile ABD arasında son dönemlerde yaşanan çatışmanın bence üç temel kurbanı var: Bir tanesi BM; tamamıyla inandırıcılığını yitirdi. İkinci kurban NATO'dur. Artık, bu noktadan itibaren NATO'nun helvasını yiyebiliriz. Hele hele Türkiye'de artık NATO'ya hiç kimse güvenmiyor, inandırıcılığını yitirmiştir. Üçüncüsü de ABD ile Avrupa arasında, tıpkı Almanlarla Türkler arasında "silah kardeşliği" mitolojisi vardır ya, onun artık olmadığını, Avrupa Birliği'nin küresel politikalarda ABD'nin karşısında bir eksen, bir unsur oluşturmak için mücadele verdiğini ve Ortadoğu petrolünü tek başına ABD'nin kontrol etmesini istemediğini; soğuk savaş döneminde Sovyetler Birliğinin blok olarak ABD'nin karşısında bu bölgede Arap milliyetçiliğini destekleyerek ABD karşıtı politikaları takip ettirdiğini ve bu noktadan itibaren SSCB de dağıldığı için ortaya çıkan boşluğun Avrupa Birliği tarafından doldurulması gerektiğini... Bu nedenle başta Barselona süreci olmak üzere Arap Birliğinin, -örneğin 10 gün önce Mübarek'in Almanya'ya yapmış olduğu ziyaret bunun en tipik örneğiydi- 22 tane Arap ülkesinin bir araya gelip, Irak konusunda ortak karar çıkaramaması, tıpkı Avrupa Birliği'nin Irak konusunda ortak karar çıkaramaması gibidir. Yani, herkesin kafası karışık, o nedenle hiç kimseyi "Türkiye şöyle yanlış yapıyor, böyle yanlış yapıyor" deyip, kendi kendimize kırbaç atmaya gerek yok.

Ancak anlamamız gereken bir nokta var: Stratejik derinlik olarak, biz Türkiye olarak özellikle ne istediğimizi bilmekle yükümlü olan bir ülkeyiz. Estonya'nın böyle bir lüksü yok, Yeni Zelanda'nın da yok, Afrika'nın batısındaki Sierra Leone'nin de böyle bir lüksü yok. Ama, bu topraklarda, bu coğrafyada yaşıyorsanız, bu coğrafyanın gerektirdiği stratejik düşünme boyutunu, parametresini, güvenlik kültürünü oluşturmak zorundasınız. Artık Türk insanın rahata günü olmayacak, önce bunun altını çizelim, o güzel günler geçti. Yani Sayın Muzaffer Arslan'ın bu konuşması 1970'li yıllarda yapılmış olsaydı, o günün havasını birçoğunuz biliyordur, herhalde sizi orada kurşuna dizerlerdi.

Türkiye'de entelektüellerin çok büyük sorumluluğu vardır; bürokrasiyi ve askeriyei bıraktım. Türkiye'deki entelektüeller dünyadaki gelişmeleri zamanında ve

doğru okuyamamıştır. Oysa, entelektüellerin fikirleri virüs gibidir, antraks gibidir, şarbon gibidir. Yani, silahla bir noktaya kadar giderseniz, ama fikirlerle çok daha ilginç daha bir şekilde toplumları yönlendirebilirsiniz. Türkiye'nin bu konuda açığı vardır ve bu konudaki açığını kapatmakla yükümlüdür. Ama, Türkiye'nin bir şansı vardır, değerli dinleyenler Türkiye -yani, her işimiz Allah'a kalıyor ya, bunda da Allah gerçekten yardımcı oluyor- devre dışı bırakılamayacak ülkeler kategorisindedir. Dünya genelinde ABD'nin pivot ülke, eksen ülke olarak seçtiği dokuz ülke var; bunlardan bir tanesi Türkiye. Hindistan, Pakistan, Mısır, Güney Afrika, Cezayir, Endonezya, Brezilya gibi ülkeler diğerleri. Niçin böyle bir tasnife, böyle bir tanımlamaya gidiyor Amerikan yönetimi? Çünkü, bu gibi ülkelerin ekonomik anlamda, sosyal anlamda, siyasal anlamda istikrarsızlığı tıpkı bir depremin artçı depremleri gibi bütün bir bölgeye yayılır ve orayı istikrarsızlığa sürükler.

Değerli dinleyenler, Türkiye tabii ki terörizmin, özellikle sınır ötesi terörizmin merkezi olan ülkelere biridir. Ateş düştüğü yeri yakar; bunun hiç ötesi berisi yok. Yani, ta İsveç'in bilmem ne şehrinden baktığınızda burası biraz uzak gözüküyor, oralarda birileri var, oralardan konuşmak güzel. Ama, Ortadoğu'da İsraililerin dediği gibi bütün saatler farklı gösterir.

Ben, Sayın Paşamın sözlerine bir örnek vermek istiyorum, aslında çok güzel bir noktaya değindi; bu barışa hayır ve evetçilerle ilgili; pasifizm tabii çok önemli bir entelektüel yaklaşım. İsraililer hiçbir zaman pasifistlere güvenmezler. İsraililerin güveneceği tek şey vardır; o da Amerikan askeridir. İkinci Dünya Savaşında 6,5 milyon Yahudi yakılırken, pasifistler sadece Hitler'i izlemekle kaldılar. Onları kurtaran sadece ve sadece Amerikan askeridir. O nedenle hangi perspektiften baktığınıza göre değışir. 1991 yılında Kuveyt'ten Irak'ın çıkarılmasından sonra **Fornafeirs** Dergisinde bir Kuveytli Amerikan Bayrağını öpüyordu. Niye; çünkü onu Irak'tan kurtaran Amerika'ydı.

Şimdi, Türkiye'nin bence bir takım senaryolarla gündemi belirlediği bir süreç yaşanıyor. Değerli dinleyenler, şunu bilmekte fayda var; Avrupa Birliği dediğiniz olgu bir organizmadır ve Avrupa ülkelerini bir araya getiren şey ortak çıkardır. Yoksa, bir Fransız'ın bir İngiliz'i, bir Alman'ın bir Hollandalıyı, bir Hollandalının bir Fransız'ı, bir Belçikalının; onu bıraktım kendi içinde Flamanlarla Wallonların birbirlerine ne kadar

saygıyla sevgiyle yaklaştığını biraz Brüksel’de yaşarsanız anlarsınız negatif anlamda. Ama onları bir araya getiren ortak bir çıkar var. “Avrupa Birliği” dediğimiz organizma, ortak çıkarlar üzerine kurulmuş bir şeydir. O nedenle Hz. İsa’nın son akşam yemeği gibi tüm havariler oradadır. Türkiye on üçüncü olduğu için alınmıyor; biliyorsunuz on üçüncü ihanet etti.

Şunu iyi anlamak lazım; bizim bir handikabımız var. Yani, rahmetli Turan Güneş’in sözüdür “Türk olmak kolay değil” ama, bir o kadar da güzel bir şey. Çünkü, çok büyük bir sorumluluk alıyorsunuz. Bizde şöyle bir yaklaşım var; Avrupa Birliği, Avrupalı ülkeler Türkiye’yi bölecekler. Yani, yeni bir şey değil ki bu. Zaten, biz Türkiye olarak yedi düvele karşı mücadele vermedik mi? Peki, bu yedi düvelin tamamı şu anda Avrupa Birliği üyesi ülkesi değil mi? Evet. Küçük ülkeleri saymıyorum, Fransa’yla, İngiltere’yle, İtalya’yla ilgili olarak söylüyorum. Şöyle bir mantıktan hareket ederek söylersek: “Bunlar bizleri bölüyor, bölecekler” mantığından hareket edersek, bu yanlış. Abdülhamit’in sözüdür: “Kurtlar sofrasında melenmez” adamı yerler. O zaman, birlikte hareket edip, politikaları birlikte tanımlayacaksınız. Yani, ortak çıkarların ne olduğu konusunda bir tavır sergileyeceksiniz.

Değerli dinleyenler, Türkiye ABD’yle stratejik bir ortaktır ve bütün güvenlik yapılanmasını ABD’ye göre şekillenmiştir. Bunda özellikle 90’lı yılların tecrübesi çok vardır. Yani, Türkiye’nin hava kuvvetlerinin -yanılıyorsam Paşamız burada- yüzde 95’i Amerika’ya bağımlıdır. Konvansiyonel silahların yüzde 79’u, Türkiye’nin savunma giderlerinin yüzde 16’sı; yani genel gayri safî millî hasılanın yüzde 4,5’i savunmaya gider. Türkiye, soğuk savaş döneminden sonra Avrupa’da bütün ülkeler savunma giderlerini yüzde 3-3,5’lerden 1’lere çekerken aynı seviyede bırakmayı gerekli gören tek ülkedir. O nedenle de Türk ordusu, hâlâ soğuk savaş strateji mantığı içinde düşündüğü için eleştirilir. Ancak, hiçbir Avrupa ülkesi otuz bin insanını terörizmle mücadelede kaybetmedi.

Avrupa Birliği ile Amerika arasında yaşanan temel fark nedir, biliyor musunuz? ABD’liler diyor ki: “Biz mutfağa girip bütün bulaşıkları yıkıyoruz, siz baylar geliyorsunuz, masada yemeğinizi yiyorsunuz, seyahatinizi yapıyorsunuz, bütün askeri masraflarınızı en aza indirgediniz, beni bütün dünyada müdahale etmeye zorunlu kılıyorsunuz, Somali’den Kosova’ya, Afganistan’a kadar; ondan sonra bana

sen kötüsün diyorsunuz.” Burada ahlaki açıdan bakıldığında, aramızda askerler var, 90’lı yılları çok iyi yaşayanlar var; bana bir tanesi, ama aranızdan bir tanesi kalkıp da, Bosna-Hersek ve Kosova’da eğer ABD Pentagon’da karar almayıp da, Miloseviç’in önüne çıkmasaydı, hangi Avrupa ülkesinin bütün bu insanların ortadan kaldırılmasına karşı koyacağını söylesin. Niye yok biliyor musunuz? **Loppe Rühl**, Alman Savunma Bakanlığı Müsteşarıdır, Askerler Türkiye’de çok iyi tanılır, aynen şunu söyledi, bunu Köln Üniversitesi Profesörlerinden biri yazdı da, dedi ki: “Hüseyin Bey, bizim aslında Miloseviç’i ortadan kaldırmak için gerekli tüm olanaklarımız var, askeri açıdan hiçbir sorun yok. Sorun, siyasal iradede; sorun Avrupa’daki liderlikte. Yani, o dönemde Avrupa’nın başında olan liderler. Yani, Helmut Kohl’ünden Chirac’ına, İngiltere’nin başbakanına kadar, bunların tamamı İkinci Dünya Savaşı sonrasında doğan, büyüyen ve savaş olmasın düşüncesiyle yetiştirilen insanlar.”

Ancak bugün gelinen noktada ABD’nin bu müdahale kararı, gerektiğinde BM Güvenlik Konseyini by-pass ederek, 1441 Sayılı Kararı kendisine göre yorumlayarak, varmak istediği nokta şu: Bugünkü gelinen nokta itibarıyla ABD uluslar arası terörizmin merkezi olduğu için, yani kendisi de uluslararası terörizm tarafından bir saldırı unsuru haline geldiği için, Pearl Harbor’dan sonra ikinci defa saldırıya uğradı, bunu kabullenemiyor. Avrupa Birliği’nin hiçbir ülkesinin şu anda uluslararası terörizmin merkezi olmadığını biliyoruz. Siz uluslararası terörizmin merkezi olmadıysanız, yani insanlarınızı yitirmediyse onlara göre politika geliştirmenize de gerek kalmaz. O nedenle “ateş düştüğü yeri yakar” derken, ABD yönetimi açısından söylüyorum, bütün 90’lı yıllarda.

Ne zaman Monika Lewinsky’le Bill Clinton’un bir problemi olsaydı, Bağdat’a bomba yağdırıyordu; doğru mu? Yahut da ne zaman karısıyla kavga etse, Bağdat’a bomba yağdırıyordu, kimse sesini çıkarmıyordu. Çünkü, o zamanlar ABD başkanı gereğinde müdahale için alt yapıyı oluşturacak hukuki bir zemine gerek duymuyordu. Ama, Amerikan üslerine, Amerikan insanlarına Kenya’dan Suudi Arabistan’a kadar dünyanın her yerinde müdahale vardı.

Kusura bakmayın, biraz da hızlanmaya başladım, ama vaktim de dar ama müsaadenizle bir örnek vererek bitirmek istiyorum; bunu Osmanlı İmparatorluğuyla da bağlantılı olarak söylemek istiyorum: 1997 yılında Dışişleri Bakanı Madeline Albright,

Sayın Bayar bunu destekleyecektir, özellikle iki yüz elli kişinin Kenya’da yaşamını yitirmesinden sonra aynen şöyle söyledi: “We register” yani kaydediyoruz “bunu bize yapanlara hesabını ödeteceğiz, unuttuğumuzu zannetmesinler.” Yani, bir kenara yazıyoruz, zamanı gelince hesabı önlerine koyacağız. 2003 yılının şubat ayında hesap öne konulmuştur, ya hesabı ödeyeceksiniz ya da mutfakta bulaşıkları yıkayacaksınız. Aynı olayı 1944 yılında Litvanya’da, Litvanya’nın başkenti Vilnius’ta bir şehirden dört yüz bin kişi enterne edildi ve ölüm kamplarına gönderildi. Yaşlı bir profesör şunu diyordu: “Kaydedin, kaç evden kaç Yahudi yok oldu, bunu not edin.” Bizim en büyük hatamız, sayın arkadaşımız sürekli söyledi; not etmeyi bilmiyoruz. Avrupa’nın başarısı kaydetmekte yatar. Ele geçirdiği her yeri kaydetti. Osmanlı kaydetmedi, kaydetmediği için de kaybetti.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Hocam, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Efendim, sayın panelistlerimiz konuşurken ben buraya birkaç noktayı kaydettim: Evvela, Türkiye’nin dünya üzerindeki durumu, jeostratejik önemi, bu meşhur stratejist Brezinski var biliyorsunuz, onun “Büyük Satranç Tahtası” “Grand Chessboard” diye bir kitabı var, orada diyor ki: “Türkiye pivot ülkedir.” Yani, Türkiye’nin önemi büyüktür diyelim. Ama, bir taraftan da diyor ki “Türkiye bir de jeostratejik oyuncu olabilir zaman zaman” işte Türkiye’ye en büyük önemi veren husus budur. Jeostratejik oyuncu, bu oyuncular birkaç tane, İngiltere’yi bile saymıyor orada. Oradan siz varın hesap edin Türkiye’nin önemini.

Bir de, çok temas edildi de onun için söyleyeceğim; 1926’da İngilizler çeşitli oyunlarla, Lozan Görüşmelerinde falan buraya kadar geliyor, 5 Mart’ta Ankara Antlaşması imzalanıyor, 7 Mart’ta da bu Antlaşma Meclisten geçiyor. Tevfik Rüştü Aras o zamanlar Dışişleri Bakanı, tabii Mecliste o zamanlar büyük itiraz var, herkes ayağa kalkıyor, diyor ki: “Arkadaşlar durumumuzu biliyorsunuz. Şimdi biz İngilizlerle harp edecek durumda mıyız? Değiliz, harpten çıkmışız her tarafımız tarumar. Biz bağrımıza taş basarak bu anlaşmaya imza atıyoruz” diyor. Ondan sonra Meclisten geçiyor bu Antlaşma.

Ulu önder Atatürk 1933'te bir konuşmasında şöyle diyor: "Eğer, Allah bana ömür verirse ve nasip ederse, Musul, Kerkük, Halep, Adalar ve Selanik dahil batı Trakya Türkiye Cumhuriyeti hudutları içinde olacaktır." Yani, Atatürk'ün verdiği hedef var. Yurtta sulh, cihanda sulh; evet öyle de, bu da onun bir parçası, küçük bir ürünü.

Değerli dinleyenler, burada panelistlerimizin ifadelerinden şunu çıkartmış bulunuyoruz. Ben şahsen, öyle görüyorum: Yani, Amerika dünya üzerinde bir oyun oynuyor. Çok büyük politikaları, stratejileri var. Nedir bu stratejiler? Geçmişte ve günümüzdeki stratejistlerin Amerikan hükümetine, devletine gösterdiği bir hedef var. Bu hedef, diyor ki: "Eğer, Amerika devleti, sen dünya hakimiyetini kurmak istiyorsan, dünya haritasına hakim olmak mecburiyetindesin." Dünya haritası neresidir? Avrupa, Asya; Avrasya. Buraya hakim olmak için de, bu adanın kalpgâhına girmek lazım, bu kalpgâh da Orta Asya, Afganistan, Hazar havzası, Kafkasya ve Ortadoğu; bugün veyahut da geçmişteki ifade ettiğimiz tarzıyla Ortadoğu, kalpgâh burası.

Amerika ne yaptı? "Bin Ladin" dedi, gitti Afganistan'a vurdu, oradaki Türk Cumhuriyetleri Bölgesi ve Afganistan'a yerleşti, kalpgâhın bir bölümüne yerleşti. Kalpgâhın diğer bölümü de burası, buraya Irak'a da yerleşmesi lazım. Buraya, Irak'a yerleştikten sonra iş bitmiyor. Ya? İran var, Suriye var, Suudi Arabistan da var, buraları da var. Peki böyle olunca ne olacak? Ne yapacak böyle olunca? Avrupa Birliği'ni kontrol altına alacak, Japonya'yı kontrol altına alacak. Onlar bu enerji kaynaklarına mecbur. Bir dereceye kadar da Çin'i kontrol etmiş olacak.

Çin'in bugün günlük petrol sarfiyatı aşağı yukarı bir milyon varil; yani bir milyon varil/gün. Amerika'nın 17 milyon varil günde; belki merak eden olur. Peki, bu bir onda iki milyar nüfuslu Çin geliyor, teknolojik olarak gerçekten çok büyük gelişmeler gösteriyor. E, ne olacak? Arabalar gittikçe artacak, sonra? Petrol, yani enerji ihtiyacı doğacak. Nereden sağlayacak? İşte o da Hazar havzası, Orta Asya Türk cumhuriyetleri, oralara sahip olmanın da bu yönüyle büyük önemi var.

Bu genel grand strateji içinde bunun bazı yan ürünleri de olacak Amerika Irak'a müdahale ettiği zaman. Bu yan ürünleri buraya yazmışım bazı şeyler: "Terör odaklarını kökünden kurutmuş olacağız" diyor. Yani "onlara yaklaşıyoruz, terör de buralardan çıkıyor hep, bunları kökünden kazıyacağız." Başka? "Buradaki totaliter

rejimleri daha katılımcı, özgürlükçü, daha insan haklarına saygılı rejimlerle değiştireceğiz.” Bernard Lewis’in bir lafı var, hani biz diyoruz ki “Amerika, Arap ülkelerininle demokrasi getirecek” demokrasi getirmeyecek, getiremez zaten. Yani, o ülkeler, o toplumlar bunu kaldırmazlar. Bernard Lewis “Demokrasi güzel bir ilaçtır, fakat onu azar azar zerk etmek lazım; hepsini birden verersen hasta ölür.” Yani, bunların durumu da o, bunlara demokrasiden önce daha başka şeylerin, yönetim usullerinin devreye girmesi lazım.

Saddam gidecek, Baas Rejimi düşecek. Baas Rejimi düşünce ne olacak burada? Şiiler yönetimde ağırlık kazanacak. Irak’ta biliyorsunuz yüzde 65 Şii, gerisi Sünni, yüzde 35’i Sünni. Biraz önce Ümit Hoca dedi ki: “Burada Kürt devleti kurmak istemez bunlar” tabii, onu burada ufak bir şeye bağlamak istiyorum; çünkü Kürt devleti kurulur da, Irak’tan ayrılırsa, Irak’taki Şiilerin oranı çıkıyor yüzde 80’e, hatta yüzde 85’e. Öyle olup da, acaba onlar da İran’la bir araya gelirler mi? Tabii, bu Amerika’nın pek de menfaatine olmaz. O itibarla, yani biz Amerika’dan gelen resmi-gayri resmi kimle konuşsak “Amerika’nın burada Kürt devleti kurma niyeti yoktur” diyorlar. 1991 Bush bir konuşma yapıyor, diyor ki: “Ayaklanın ey Ümmet-i Muhammet, yani Iraklılar, Saddam’ı düşürün.” Adamlar ayaklanıyorlar, Saddam bunlara bir bastırıyor, silahlı helikopterlerle falan adamları mahvediyor. “Yahu, hiç değilse bu silahlı helikopterleri üzerimizden çektirin Sayın Bush” diyorlar. Ses yok, iki yüz bin Kürt Irak vatandaşı orada katlediliyor. Evet, iki yüz bin. Evet, yani Amerika’nın burada gerçekten bir Kürt devleti kurmaya niyeti olsaydı, mutlaka başka türlü hareket ederdi.

Lozan görüşmelerinde diyor ki Filistin: “Türk heyetinin nihai hedefini İngilizler çok iyi tespit etmiş” onun için, o hedefe ulaşmaları için vermeleri gereken tavizler nelere onları bir bir önlerine koymuş, o hedefi yavaş yavaş kendileri ucunu göstermiş, yani yavaş yavaş bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti Devletini karşılıklarına getirmişler, ama karşılığında da bir hayli taviz almışlardır. Tabii, vermeden almak olmuyor.

Şimdi, gelelim gene Şii meselesine. Tabii, burada Şii ağırlıklı bir yönetim kurulursa, ne olacak? Bu Necef ve Kerbela biliyorsunuz Şiilerin merkezi. Ama, Saddam bunların hepsinin canına okudu; liderleri, 1991 ayaklanmasında altmış bin

insanı katletti burada Şiilerden, liderleri dahil. 70'den beri de dört yüz bin insanı göç ettirmiştir diyelim, ülkenin dışına sürgün etmiştir.

Tabii, bunların Suudi idaresinden yanmış canları, bu Şii merkezi Necef ve Kerbela'dan İran'a kaymış. İran'ın biliyorsunuz Lübnan Şiileri üzerinde, onun vasıtasıyla Hamas terör örgütü üzerinde büyük etkisi var. İşte burada Şii ağırlıklı bir idare kurulursa, ki Lübnan Şiileri, Necef ve Kerbela'daki Şii lideri tanırırlar, onların üzerinde Irak yönetiminin etkisi artacağından -bakın nereden nereye geliyoruz- Hamas örgütüne, İran'ın ve hatta Suriye'nin -Suriye'de de düşebilir Baas Rejimi, orada da yıkılır, burada yıkılınca- onların desteği Hamas örgütü üzerinden kalkınca, bu sefer İsrail ne yapacak? İsrail rahatlayacak. Yani, burada Amerika'nın niyeti, dünya stratejisi yanında İsrail'in de bu bölgede yaşayabilmesi için elinden geleni yapıyor.

Ben 1993'te Arabistan'a bir gezide bulunmuştum. Orada dedim ki: "Ne oldu bu Körfez Harbi, falan?" O zaman biliyorsunuz Suudi Arabistan Amerika'yı nasıl destekliyor; tüm meydanlarını açtı, harekate iştirak etti, hava kuvvetleriyle, kara birlikleriyle, her şeyiyle. Konuştuğum general dedi ki: "Sayın General, onlar bizim kardeşimiz -Iraklılar için söylüyor- biz Arap'ız. Bir kardeşimiz hata etti, ona bir tokat attık, orada geçmiş, bitmiştir" dedi. Ben ondan sonra konuştuğum Amerikalılara dedim ki: "Bakın, siz bir daha bu bölgeye gelmeye kalkarsanız, bilin ki Türkiye'den başka geleceğiniz yer yok. Ona göre Türkiye'ye iyi davranın, onu öyle değerlendirin." Neticede durum oraya geldi, gelecek yerleri yok. Halbuki, o zaman da Suudi Arabistan'la ilgili "Saddam sınırlara birlikler yığdı, falan" diye Amerika kıyameti kopardı ya, adam diyor ki: "CIA'nın istihbarat raporlarında, ne havadan çekilen fotoğraflarda hiç böyle bir şey yoktu, Sınırlara gelen hiçbir Irak birliği falan yoktu."

Evet, tabii bu bitmiyor. Onun için Amerika'nın bize mecburiyeti var. Irak'la iş bitmeyecek tabii, İran gelecek, Suriye gelecek, Suudi Arabistan gelecek, onun bize hep ihtiyacı olacak.

Önümüzdeki dönemlerde İran ile ilgili önemli gelişmeler olması gerek. Biliyorsunuz, İran hem uzun menzilli füzeler konusunda bayağı mesafe kat etti, hem de kitle imha silahları konusunda. Nükleer silahlar dahil, bunları Ruslarla yapıyorlar

biliyorsunuz ve Hazar Denizinin güneyinde bir bölgede oluyor bu iş. Bunların bu silahı gerçekleştirme aşamasına geldikleri zaman bir tokat yemelerini ben şahsen bekliyorum, siz de bekleyin.

Arkadaşlardan bazıları dediler ki, biz Amerikalılarla pazarlık ediyoruz ya, bu pazarlıkta biz inanın yerden göğe kadar haklıyız. Yani, zaten istemesen, ne dedi adamlar? Biz dedik ki: “Boru hattını kapattık kardeşim, Birinci Körfez Harbinde oradan şu kadar zararımız oldu” söyledikleri şey şudur, Rahmetlik Özal onu bir jest olarak, BM kararı alınmadan kapattı: “Kardeşim siz onu kendiniz BM kararları alınmadan kapattınız.” İşte buyurun, bir de bakın, hani biz üzülüyoruz ya, biz Türk Milleti hakikatten çok onurlu insanlarız, adamlar ne diyor? İnsanların yakalarına takacakları kartlar var ya, tanıtma kartları; bunların toplamının fiyatı 10 bin dolarmış, bunu bizden istiyorlar. 10 bin doları bizden istiyorlar, yaka kartlarının parasını bizden istiyorlar. Bir de diyorlar ki, “Sizde yakıt çok pahalı, bize bunu daha ucuza vermeniz lazım.” Biz kendi ordumuza o fiyata veriyoruz, size de aynı fiyata veriyoruz.” “Yok kardeşim.” Yani bunlarla başa çıkılmaz.

Değerli izleyenler; bakın, burada gerçekten çok önemli şeyler söylendi, güzel şeyler konuşuldu. Ama ne oldu; bizim bu ufak topluluğun içinde bunlar kalıyor. Lütfen kalmasın. Bakın, burada basın mensupları var. Bu basın mensupları arkadaşlardan benim istirhamım, buradaki konuşulanları, söylenenleri, değerlendirmeleri, açıklamaları lütfen toplumun diğer unsurlarına da geçiriveriniz. Yani hep televole olmasın, biraz da böyle olsun.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Şimdi sual-cevap periyoduna geçiyoruz, arkadaşlardan sualleri bekliyoruz.

Buyurun.

SEVİM ÜSTEK- Böyle bir paneli hazırladıkları için, hazırlayıcılara, Başkana teşekkür etmek istiyorum öncelikle.

Sorum, Hüseyin Bağcı hocama: Bize bugünkü Irak, Kuzey Irak ve durum hakkında genel bilgiler verildi, bugünkü durumu az çok anlamış olduk. Fakat bu

toplantıda, gelecekte bir adım sonramızı ya da birkaç yıl önce sonramızı görebileceğimiz bir konjoktüre varamadık. Biz bir pivot ülke olduğumuzu öğrendik, bu savaşıta gafil avlandığımızı öğrendik, 91'den beri varolan Amerika Birleşik Devletlerinin yürüttüğü politikanın bugünlerde daha da hızlandığını anladık. Biz 91'den şimdiye kadar bir politika geliştirememişiz ya da geliştirdik, bizim haberimiz yok.

Benim öğrenmek istediğim; bugünkü hükümetin ya da bugünkü politikaya yön veren kişilerin doğru yolda olup olmadıkları. Gazetelerde devamlı haberler okuyoruz, 100 binlerce dolarlarla ilgili pazarlıklar yapılıyor. Bence asıl önemli olan, burada siyasi pazarlıklar yeterince etkin, efektif yapılıyor mu? Biz sokaklara düşüp, "savaşıta hayır" derken, gerçekten akılcı bir şey mi yapıyoruz, yoksa bizden km'lerce uzak olan, savaşıta hiç alakası olmayan kişilerin "hayır"larına mı kanıyoruz?

Benim öğrenmek istediğim şey şu: Gözümüzün önünde de değil, belki km'lerce uzağıta yönelik politikalar geliştirmemiz gerekiyor. Bir aydın olarak sizce -sesiniz hükümete kadar uzanır mı, uzanmaz mı, bilmiyorum; belki kulak vereceklerdir, duyabilirler- nasıl olması gerekir; bizim önümüzün, gözümüzün dibi değil de çok çok daha uzakların ne kadar uzak olduğunu öğrenmek istiyorum. "Kürt devleti kurulmayacaktır, Amerika böyle bir şey düşünmüyor" deniliyor; fakat kurulacak mı, kurulmayacak mı? Onlar için her zaman politikalar değişiktir, konjoktür değişir, "O gün öyleydi, bugün böyleydi" derler. Ne gibi tedbirler almamız gerekiyor, öğrenmek istiyoruz.

Prof. Dr. HÜSEYİN BAĞCI- Amerika Birleşik Devletlerinin yönetiminin dünyadaki barış gösterilerine olan tepkisini Türkçe bir atasözünüle cevap vermek mümkün: Amerikan yönetimi için "it ürür kervan yürür" yani adamın umurunda değil ve hiç kimse, o sokaklardaki insanların hiçbiri, Amerika Birleşik Devletleri müdahale ettiği zaman, Irak'ın yanında savaşıta girmez, canlı kalkan olsalar bile. Çünkü cansız kalkamayacaklarına göre, canlı kalkmaları lazım, erkenden de geri geldiler. Amerika Birleşik Devletlerinin genel yaklaşımı bu.

İkincisi, bulanık suda balık avlanmaz, yani bu işler böyle kolay değil. Türkiye'nin bir politikasının olmaması zaten mümkün olamaz, öyle bir şey yok. Yani

Türkiye'nin değişik kurumları, tabii ki sürekli üretiyorlar. Ancak dünyadaki gelişmeler çok hızlı, yani bugün yapılan, ertesi gün geçersiz olabiliyor. Fırıncıların en büyük sorunu nedir, biliyor musunuz; ürettikleri ekmeğin yarına kalmasıdır, çünkü ertesi gün bayatlar. Gazeteciler de öyle.

Türkiye'nin iyi müzakere edip etmediği konusunda Türkiye görebildiğim kadarıyla, elde ettiğim bilgiler çerçevesinde analiz edersem, iyi bir müzakere etti; askeriyle, Dışişleriyle ve Hükümetiyle. Ama teknik anlamda söylüyorum, yani teknik anlamda iyi pazarlık. Bu yeterli mi, yetersiz mi, o ayrı bir dava. Yani daha fazla alınamaz mıydı, alınabilirdi tabii. Ancak eldeki serçe, damdaki güvercinden daima iyidir.

Kürt devleti kurulur mu, kurulmaz mı? Ümit bey zaten ona işaret etmişti, de facto bir Kürt devleti var. Bence temel sorun, gerek Sayın Hocamızın, gerekse Sayın Aslan'ın ifade ettiği gibi, Türkmenlerin hukuki, siyasi, ekonomik ve askeri konumlarını Irak Anayasal düzeninde garantiye alacak bir anlaşmanın yapılmasıdır. Tıpkı Kıbrıs'ta olduğu gibi, oradaki Türklerin, Türkmenlerin haklarını garantiye almak ve bunu uluslararası alanda kabul ettirmek ve Türkiye'nin gereğinde müdahil olmasını sağlayacak bir anlaşmaya ulaşmaktır, bunun başka ötesi berisi yoktur.

Kürt devleti kurulsaydı ne olur? Vallahi hiçbir şey olmaz; yine Türkiye'den alışveriş yaparlar, biz de bol bol satış yaparız, bence hiçbir sakıncası yok. Türkiye için güvenlik açısından, askeri açıdan söylüyorum, bir tehdit olmaz. Ama sosyal ve psikolojik açıdan rahatsızlık yaratacağı tartışma götürmez. Ama benim bir tezim var; diyorum ki, "bu ülkelerde, Irak, İran, Suriye gibi ülkelerdeki Kürtler, eğer demokratik bir yapıya sahip olsalar, kendilerini ifade edebilseler, oralar diktatörlük olmasa ve daha rahat gidip gelme olanağı, halktan halka bir diyalog kurulabilse, Avrupa Birliği gibi ve bu ülkeler arasında tıpkı Schengen Anlaşmasında olduğu gibi gereğinde sınırların bile kaldırılması söz konusu olsa, o zaman hiç kimsenin bir yere kıpırdamaya niyeti yok, insanlar zorla göç ettirirler. O nedenle bir şeyi bilmekte de fayda var: Amerika Birleşik Devletlerinde ve Avrupa'da entelektüeller arasında, siyasetçiler arasında ve askerler arasında bu bölgede bir Kürt devleti kurduğunu ideal olarak benimseyen ve bunun için çalışan insanların olduğunu bilmekte fayda var.

Saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Hocam, teşekkür ediyoruz.

Efendim, hava kuvvetlerinin -ben havacıyım biliyorsunuz- en büyük özelliği elastikiyettir. Ben şimdi bu elastikiyet özelliğimden yararlanarak yöntemi değiştiriyorum. Yani biz burada tesadüfen, hasbelkader bulunuyoruz diye bu konuları en iyi bilen biz değiliz. İzleyiciler içerisinde mutlaka çok güzel fikir sahibi olan insanlar vardır. Ben izleyicilerden böyle konuyla ilgili fikirlerini söylemek isteyenlerin ayağa kalkıp kendilerin takdim etmelerini ve söz almalarını istiyorum, kısa olacaklarına da inanıyorum.

Buyurun Sayın Bayar.

MEHMET ALİ BAYAR- Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben Doğru Yol Partisi Genel Başkan Yardımcısıyım, ama burada salondaki tek mesleği, kariyeri diplomat olan insan olduğum düşüncesiyle konuşacağım. Hem diplomat, hem siyasetçi olduğum için de kısa konuşamayacağım.

Dünyada en zor iş, bu kadar liyakatli bir panelden sonra konuşmaktır, buna lütfen emin olun. Uzun zamandır rastlamadığımız seviyede ve kalitede bir tartışmaydı.

Bana göre Türkiye’de yapılması gereken birinci öncelikli işin kamuoyunun tüm unsurlarının bilgiyle teçhizatlandırılması gerektiği olduğuna inanıyorum. Çünkü biz nedense hayati konularımızda bilgiye dayanmayan düşüncelerle tartışmayı seviyoruz; futbolu da öyle tartışıyoruz, siyaseti de öyle tartışıyoruz, dış siyaseti de öyle tartışıyoruz. Ama burada -bugün çok bilgi verildi, her şeyden önce bir vatandaş olarak herkese ayrı ayrı teşekkür ederim- her şeyden önce bir diplomat olarak çok kısa bir-iki gözlemde bulunmak istiyorum.

General De Gaulle’ün bir lafı var: “Büyük devletler, dış siyasetlerini sokakta yapmazlar” diyor. Öyle anlar vardır ki, 10 milyon kişi sokakta yürüyebilir aynı anda, 100 milyonlar belki yürüyebilirler. Yalnız barışı kazananlar, sonunda savaşı isteyenler kadar cesurlarsa barış kazanılabiliyor. Churchill’i zamanın siyasetçilerinden farklı

kılan, De Gaulle'ü farklı kılan, zor olanı yapabilmiş olmalarıdır. Unutmayın, Amerika gibi bir devi İkinci Dünya Savaşına barış için cesareti değil, Pearl Harbor'da uğradığı facia sokmuştur. Churchill üç sene çalışmış, Amerika'yı savaşa sokamamıştır. Yani neticede bugünün ötesine bakabilen siyasi liderler, bugünün karanlığının, bugünün dumanlarının ötesini görebilenler ve oraya gidebilmek için cesaret sahibi olanlar, eğer barış söz konusuysa, barışı savaş yoluyla da olsa kazanabilirler. Neticede bugün dünyanın tartıştığı savaş hakça mıdır, adil midir, değil midir; doğru mudur, yanlış mıdır?..

Yine başka bir örnek vereyim: Omar Bradley, İkinci Dünya Savaşının efsanevi kahramanlarından biridir; asker olarak sözü çok fazla zikredilmez, herkes Peten'ı, Mc. Arthur'u hatırlar. Sayın Paşam ve burada bulunan diğer muhterem komutanlar benden çok daha iyi biliyorlar; Omar Bradley, İkinci Dünya Savaşı sırasında Eisenhower'in muaviniydi, Avrupa'daki kara kuvvetlerinin komutanıydı. Kore'deki tutumundan dolayı Mc. Arthur'u görevden aldıklarında, Bradley'i emekliliğinden yeniden çağırıyorlar ve Kongredeki Cumhuriyetçiler, Mc. Arthur'un görevden alınmış olmasının intikamını almak istiyorlar Demokratlardan. Soruyorlar, "Trumman haklı mıydı, değil miydi?" diye. Bradley diyor ki, "Mc. Arthur büyük bir komutandır. Ancak söylediği şey, Kore'de Çin'e karşı savaşı yamak yanlış zamanda, yanlış düşmana karşı yanlış bir savaş olurdu." Savaşın böyle halleri de var.

Bir diplomat olarak hemen buradan bir kıymet hükmünde bulunmak istiyorum: Benim hatırladığım, kabiliyet bakımından en kötü Amerikan yönetimiyle karşı karşıyayız. Amerika'nın söyledikleri doğrudur, Amerika'nın motivasyonu doğrudur. Dünyada bunu en iyi anlayacak olan, bölgesinin Amerika'sı olan Türkiye'dir, hem de aynı tarihsel belki konumlara sahip olan Türkiye'dir. Yalnız Amerika'nın bunu anlatması yanlış olmuştur. Bir de eğer o doğrunun etrafına sizinle birlikte düşünen ve kader birliği edecek, onların "coaliton on to willing" diye çıkardıkları, gönüllülerin koalisyonu, aslında bir kader yoldaşlığı yapacak ülkeleri bir araya getiremiyorsanız, her doğruyu neticede hedefine vardırıramıyorsunuz. Bu yüzden bu tahlil bugün Amerika'yı sıkıntıyla karşı karşıya bırakmıştır. Yani bugünkü Amerikan yönetimi, bana göre yakın zamanın en aciz içindeki yönetimidir; acelesi vardır, 11 Eylül'den sonra bir

şeyler yapmak ihtiyacı içindedir. Acelesi vardır; kendisinin düşman diye tanımladığı güç çok yakınındadır, içindedir ve eylemini yapmıştır.

Ancak burada bu tespiti yapmazsak, Türkiye gibi sıkıntıda olan ülkelerin durumunu anlatmak biraz güç olacaktır: Amerikan yönetimini daha becerikli kılmak bizim elimizde mi; değil. O zaman biz nasıl kendimizi, kendi menfaatlerimizi Amerika'nın vitrinine oturtabiliriz, nasıl olur da bizim yüksek çıkarlarımızla Amerika'nın global çıkarları burada üst üste örtüşür ve bundan biz kazanımla çıkarız? Bunun hesabı da işte diplomasinin ve siyasetin becerisidir. Bu noktada bir şey söyleyeyim: Söylenenlerin yüzde 95'ine katılıyorum. Katılmadığım nokta, "iyi pazarlık edildi mi, edilmedi mi?" Bunun ışığında iyi pazarlık edildiğine inanmıyorum, diplomat olarak inanmıyorum. Kendi arkadaşlarım bugün büyük liyakatle görev yapmaya çalışıyorlar. Ama siyasi iradenizin açık olmadığı ve siyasi talimatınızın açık olmadığı bir yerde diplomatik teknik müzakereyi sonuna kadar başarılı götürmeniz mümkün değildir.

Bakınız, yanlış olan şudur, diplomaside bize şunu öğretiler: Eğer aynı anda iki tane ya da üç tane meselede siz talepkârsanız ve sizin zayıfınız varsa, talep eden sizseniz, üçünü aynı anda müzakere edemezsiniz. Zaten hayatta da böyledir; karşınızdaki bir insanla üç tane şey istiyorsanız, birbirine üçünü bağlayamazsınız, üçünden de vazgeçemeyecekseniz eğer. Önünüze 100 milyar dolar koysalar, bugünkü ekonomik sıkıntılarınızı da bir araya getirerek 100 milyar dolar koysalar, siyasi olarak müzakere ettiğiniz hususların hangisinden vazgeçebilirsiniz? Yani bunun içerisine Türkmenlerin hakları, Türkiye'nin güvenliği, Irak'ın bölünmez bütünlüğü, Ortadoğu'da sınırların değişmezliği veya bunlardan çıkabilecek yeni senaryoda Türkiye'nin rolü, ağırlığı, etkisi; bunların hangisinden vazgeçebilirsiniz?

Bakın, -bir sırrı ifşa etmiş olmayayım; çünkü gazetelere döküldü- üç paketi aynı anda, sanki birbirleriyle ilişkisi varmış gibi, paralel bir süreçte müzakere ettikleri için, Suudi Arabistan'dan gelecek 1 milyar dolar ilave petrol parası için, Irak petrollerinin çoğunlukla Kerkük-Yumurtalık üzerinden ihracı hususu siyasi paketten düştü. Bizim için stratejik bir varlık olan ve bizim sadece gelir açısından değil, bölgedeki etkinliğimiz açısından çok önemli olan boru hattı, başka bir şeyle ilintilendirildiği için paketten düştü. Bakın, 48 saat önce kendileri adına bizimle

Amerika'nın müzakere ettiği ve neticede bir yere vardığımızı zannettiğimiz Kuzey Irak'taki Kürt unsurlar Türkiye'ye kafa tuttular ve müzakerenin odak noktası da bu Kürt gruplarının durumuydu, kuzeyde ne olacığıydı.

Peki biz bir aydır neyi müzakere ettik de son 48 saatte bunlar hiçbir şeyi tanımayarak bizim karşımıza çıktılar? Bunun sebebi, bölgesinin Amerika'sı olduğunu söylediğim Türkiye'nin dünyanın Amerika'sıyla yapacağı müzakerelerin en önemlisi, stratejik vizyon meselesiydi; belki görüşmesiydi, onu müzakere bile demek kolay değil. Bunu bütün bu pazarlıklardan önce yapması gerekiyordu. Yani bu savaşın sonrasında yeni bir dünya ortaya çıkacaksa, Türkiye bu yeni dünyanın içinde nasıl konumlanacak? Türkiye artık bugüne kadar başını ağrıtan tüm meselelerinden -Kıbrıs, Ege, Ermeni sorunu ve saire- kurtulacak mı, kurtulmayacak mı? Amerika bundan böyle Türkiye'nin attığı adımlar karşısında gerçek bir stratejik ortaklığa yaraşır bir pozisyon, bir tutum alacak mı, almayacak mı? Avrasya'da ne olacak, Bosna'da ne olacak, Karabağ'de ne olacak? Bütün bunlar, iki stratejik ortağın, iki kader birliği etmiş ortağın büyük müzakeresiyle yapılmalıydı. Şimdi pazarlık yapılıyor, ama bu müzakere yapılmadı. Hangimiz gazetelerde şu ana kadar sızan haberlerde attığımız adımlar karşısında Kıbrıs'ta ne olacağını, Ege'de ne olacağını öğrenebildik? Bana göre yanlış buydu, muhterem panel üyelerinin belirttikleri bu hususa katılmadığımı söylemek istiyorum. Yoksa pazarlığın buraya kadar getirilmiş olması, sert çıkıyor gibi gözükmüş olmamız bir şey ifade etmiyor. Neticede bunun yapılacağını biliyoruz; tezkerenin geliş şeklinden, bugün 3 bin küsur Amerikan askerinin Türkiye'nin dört bir yanında bulunuyor olmasından, bunlarda bir yanlış yok, neticede Amerika ile birlikte hareket edeceksiniz. Ama siyasi müzakere bana göre en önemlisiydi.

Fazla uzatmadan bir hususu daha belirtmek istiyorum: Burada hep Amerika Birleşik Devletlerinin motiflerini konuştuk. Burada Amerika'yı iyi tahlil etmekte fayda var. Amerika'yı Avrupalılardan ayıran bir özellik var ve bunu en iyi anlayacak olan biziz: Amerika Birleşik Devletleri, ulus devlet reaksiyonuyla hareket etmiyor, Sayın Bağcı bunu çok güzel söyledi. Her sabah penceresinden dünyaya baktığında yüksek menfaatlerini yeniden tanımlayabilme ve ona göre hareket edebilme kabiliyetine sahip Amerika. Bunu dünyada yapabilecek bir başka ülke de Türkiye. Çünkü birisi

mevcut emperyal güç, birisi eski bir emperyal gücün hâlâ emperyal dürtülerle hareket eden ulus devleti. Amerika böyle olunca Avrupalılardan farkı; menfaatlerini iyi tanımlayabildiği için, hareket kabiliyeti de farklı olabiliyor. Bizim ise birçok konuya rijit yaklaşımlarımız; Kuzey Irak'taki Kürt meselesinden tutun başka konulara kadar, böyle bir esneklikle bakmamıza mani oldu bugüne kadar. Bizim de aynı esneklikle, yüksek menfaatlerimizi Amerika'nın vitrinine, vizyonuna, vizörüne koyabilmemiz gerekiyor. Bunu yapabildiğimize kani değilim. Bu çok yüksek bir siyasi liderlik ve uzun vadeli bir stratejik vizyon gerektiriyor. Bu noktada zorlanacağımızı görüyorum.

Yarın ne olacak? Başta bu tartışmayı, görüşmeyi yapmadığımız için, yarın ne olacağını olayların gidişatı belirleyecektir. Olayların gidişatının yönetimi ise, Türkiye'de meşruiyet sorunu olmayan, istikrarlı, tutarlı, sistemle meşruiyet sorunu olmayan bir hükümet gerektirir. Bundan sonra göreceğimiz en ilginç nokta, bu işin yönetiminin nasıl olacağıdır.

Konuşma imkânı verdiğiniz için teşekkür ederim, uzun tuttuğum için özür dilerim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Buyurun.

EKMEL TOTRAKAN- Efendim, ben söz isterken “adalet istiyorum” diyecektim. Çünkü Komutanımızın emrini aldım, bana tahsis edilen süreden bir dakika evvel de bitirdim. Ama şimdi sizlerin sabrına sığınarak, Komutanımın müsaadesine sığınarak bir-iki şey ilave etmek istiyorum.

Konuştukça kafaların karıştığının farkındayım. Arapların bizden daha çok kafaları karışmış. Gerçek bir şey anlatayım size: Körfez harekâtında Suudi Arabistanlılar, Irak hududuna konuşlanmıştı, elde tüfek, “ateş” deseler ateş açacaklar, Irak'a karşı şey yapacaklar. Birden bire bütün cephede Saddam'ın İsrail'e füze attığı duyuluyor. Suudi Arabistanlıların hepsi ayağa kalkıyor, “Allahu ekber” demeye başlıyorlar. Sonra başlarındaki komutan, “siz ne yapıyorsunuz?” diyor. Yani Saddam oraya füze attı diye hem alkışlıyorlar, hem de 5 dakika sonra emir verilse

Saddam'a karşı savaşıacaklar. Onların da kafası karışmış vaziyette. Dolayısıyla biz de konuştuğça burada kafaları karıştırıyoruz.

Efendim, ben şunu söylemek istiyorum: Biz pohpohlanmaya bayılıyoruz, ayaklarımız yerden kesiliyor. Siz birçok ülkelere gittiniz, o ülkelerde sizle daha tanışır tanışmaz, “Eyfel nasıl, şurası nasıl, burası nasıl?” dediler mi? Ama bize birisi “merhaba” dedi mi, hem de böyle “Topkapi” diyerek, o daha anlasın diye, “Topkapi, şiş kebab, boğaz” falan demeye başlarız, ille kendimizi beğendireceğiz. Evvela kendimiz kendimizi beğenelim, kendimize itimat edelim, ondan sonra kim beğenirse beğensin bizi.

OTURUM BAŞKANI- Tabii evlenme niyetiniz varsa, beğendireceksiniz Hocam, yoksa işiniz zor.

EKMEL TOTRAKAN- Bakın, Amerika Birleşik Devletleri, yani Bush, bizi Avrupa Birliği için destekledi. Hepimiz çok sevindik, “destekliyor” dedik. İnanın, benim içimde bir şüphe vardı. Avrupa Birliğinin temelinde -biraz evvel Hocam da belirtti-ekonomi diyorlar, ama bence onun temelinde Amerika'ya karşı koymak yatar. Her şey Amerika'dan geliyor; bilgi, beceri, para, kumanda hatta, NATO, her şey Amerika'dan geliyor. Bunlar bunlardan bıkmış; ülke bazında Amerika'ya karşı çıkamadıkları için, bir güç oluşturmak mecburiyetindedir. Bir tarafta United States of America, bir tarafta United Nations of Europe olmak mecburiyetini hissettiler. Bush, görevini çok iyi biliyor; hep ısrar etti Avrupa'ya, “Türkiye'yi alın” diye. Avrupa fırsat kolluyor, Amerika'ya dirsek çevirmek için. Bunun sonunda ne oldu? Verheugen de bunu söyledi, “biz Türkiye'yi bu olayda, yani Amerika'nın Türkiye'yi desteklemesi olayında rüştümüzü ispat ettik” dedi.

Amerika neden böyle yaptı, size söylüyorum: Amerika'nın Ortadoğu politikası için. Avrupa Birliğine entegre olmuş, onunla kendisini bütünlemiş bir Türkiye mi daha kolaydır; yoksa bölgesinde Avrupa Birliğinden dışlanmış, yalnız kalmış bir Türkiye mi daha kolaydır? Bence ikincisi.

Bir belgeden bahsetmek istiyorum: Bu belge, Amerika'nın Türkiye'ye gelecek bütün subaylarına, gemilerine verdiği bir belge; Türkler nedir, ne değildir, “ayak ayak

üstüne bile atmayın” var burada. O kadar güzel şeyler var ki şaşırırsınız, çok iyi tahlil etmişler bizi, her subaya bunu veriyor. Bakın, bir maddesi: “Biz, Türkiye’ye birçok sebepten muhtacız; çünkü Türkiye NATO’nun güvenilir bir üyesidir; -böyle söyleyince biz de iyice şahlanıyoruz’- çünkü Ortadoğu’nun politik kumlarının değişmesinde kale gibi durmaktadır. Muhtemelen Türkiye kadar stratejik önemi olan bir ülke yoktur. Şunu unutmayın ki Türkiye, Amerika Birleşik Devletlerinin kendisine verebileceğinden çok daha şeyi Amerika Birleşik Devletlerine verebilir.” Amerika bize böyle bakıyor.

Biz şu anda, madem dışlandık ettik, Amerika ile baş başa kaldık; biraz kendimize güvenelim. Bu harekâtın olmazsa olmazı Türkiye, ne olursa olsun olmazsa olmazı Türkiye. Amerika kendi yanında bir de İsrail’i tutuyor, üç ülke olarak bakıyor burayı şekillendirmede. Biz şimdi bunları bilmeden bu Amerika’nın karşısına nasıl çıkarız, daha doğrusu yine dönüp dolaşıyorum, kendimize güvenmeden nasıl çıkarız, nasıl pazarlık yaparız; çok zor.

Efendim, son karışıklık nedeniyle teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Biz de teşekkür ediyoruz.

En son sözü Sayın Bağcı’ya veriyorum.

Buyurun.

Prof. Dr. HÜSEYİN BAĞCI- Beyefendinin söylediği, Amerikan askerlerine verilen şey, aslında çok yeni bir şey değil. Hasan Pulu’ın “Olaylar ve İnsanlar” isimli kitabının birinci cildinde okuyabilirsiniz. 19. yüzyılda Yunan kilisesinin İstanbul’daki başpiskoposuna soruyor, “nasıl biliyorsunuz Türkleri?” diye. Şöyle başlıyor: “Türkler güvenilir, kanaatkâr, zeki, çalışkan” bütün olumlu şeyleri yazıyor. Yani okuduğunuz zaman “vay, biz neymişiz” diyorsunuz. “Ancak bunu kırabilmek için şunu şunu şunu yapmak lazım” diyor.

Değerli dinleyenler; uluslararası ilişkilerde kimse kimsenin kara kaşına, kara gözüne hiçbir şey almaz, hiçbir şey vermez. Bu al-ver dünyası, sesin kadar, gücün kadar konuşursun veyahut da cebindeki para kadar. Nasrettin Hoca çok haklıymış, “Parayı veren düdüğü çalar.” Uluslararası ilişkilerde daimi dostlar, daimi düşmanlar

yoktur, uluslararası ilişkilerde daimi çıkarlar vardır. 1958 yılına kadar Amerika Birleşik Devletleri Bağdat Paktını destekledi, Türkiye Bağdat Paktının üyesidir. Nuri **Sait** Türkiye'ye geleceği zaman, Demokrat Partili dönemini iyi bilenler bilirler, öldürüldü ve Celal Bayar'la Menderes de onun gelişini bekliyorlardı.

Sonuç olarak Sayın Bayar, görüşlerimizin yüzde 95'yle hemfikir olduğunu söyledi. Bir müzakere daha yapalım, yüzde 97'ye çıkaralım en azından. Siyasi irade konusunda katılıyorum, ama diğer unsurları, yani devletin diğer unsurlarını, Dışişlerini... Askerlerin iyi müzakereci olduğunu söyledi. Siyasi irade tabii çok belirleyici; yani sizin nereye kadar gitmeniz gerektiğinin siyasi sorumluluğunu üstlenen bir hükümet var. O nedenle başarılı hükümetler-başarısız hükümetler olarak siyasi tarihte, genel şeylerde değerlendiririz. Ben Türkiye'nin kafasının karıştığını görüyorum, ama varsın karışsın. Şimdiye kadar karışmadı da ne oldu; biraz karışık kafalarla nasıl olsa önünde sonunda doğruyu bulacağız.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Haberal, hazırlığınızı görüyorum, buyurun lütfen.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL- Demin konuşmamda da söylediğim gibi, buradan çıkarken mutlaka çok şeyler öğrenerek çıkacağız ve bunlar da herhalde toplumumuz için çok önemli olacak dedim. Gerçekten çok şeyler öğrendik, hepinizden çok şeyler öğrendik. hepinize gerçekten teşekkür ediyorum. Özellikle bu organizasyonda çok emeği geçen bizim Stratejik Araştırmalar Merkezinin yönetici arkadaşlarıma da çok teşekkür ediyorum ve sizi Sayın Paşam rahatlatayım, gerçekten biz bütün bu konuşmaları kaydediyoruz ve umarım ulaşabildiğimiz toplumumuzun her kesimine ulaştırmaya çalışacağız.

OTURUM BAŞKANI- Ben bunları gazetelerde, televizyonlarda bekliyorum.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL- Artık o da basının marifeti olacak. Gerçekten hepinize çok teşekkür ediyorum. İnaniyorum ki bu panel, toplumumuz için yararlı olacaktır, olmuştur da.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sağ olun, var olun.

---0---